

Dobrovolnictví pro všechny

Bc. Ilona Hofbauerová

Diplomová práce
2008

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

akademický rok: 2007/2008

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: Ilona HOFBAUEROVÁ

Studijní program: N 7507 Specializace v pedagogice

Studijní obor: Sociální pedagogika

Téma práce: Dobrovolnictví

Zásady pro vypracování:

Zpracování teoretické části

Zpracování praktické části

Zpracování výsledků a závěrů

Doporučení pro praxi

Rozsah práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

Čepelka a přátelé, Práce s veřejností v nepodnikatelském sektoru, Nadace Omega, Liberec 1997

Disman, M.: Jak se vyrábí sociologická znalost, UK – Karolinum, Praha 1993

FRIČ, P., GOULLI, R. : Neziskový sektor v České republice. 1. vyd. Praha: EUROLEX BOHEMIA s.r.o., 2001. 204 s. ISBN 80-86432-04-1

FRIČ, P. : Dárcovství a dobrovolnictví v České republice: výsledky výzkumu NROS a AGNES. 1. vyd. Praha: NROS, AGNES, 2001. 115 s. ISBN 80-902633-7-2

Hájek, K.: Práce s emocemi pro pomáhající profese, Praha, Portál 2006

MAŘÍKOVÁ, Hana, PETRUSEK, Miloslav a VODÁKOVÁ, Alena. Velký sociologický slovník. 1. vyd. Praha: Vydavatelství Karolinum, 1996. 747 s. 1 a 2. svazek ISBN 80-7184-164-1 a ISBN 80-7184-310-5

NAKONEČNÝ, M. : Sociální psychologie. 1. vyd. Praha: Academia, 1999. 287 s. ISBN 80-200-0690-7

Vedoucí diplomové práce:

PhDr. Jiří Tošner

Ústav pedagogických věd

Datum zadání diplomové práce:

3. ledna 2008

Termín odevzdání diplomové práce:

30. května 2008

Ve Zlíně dne 3. ledna 2008

prof. PhDr. Vlastimil Švec, CSc.
děkan

L.S.

Mgr. Jarmila Celá
ředitel ústavu

ABSTRAKT

Diplomová práce se věnuje dobrovolnictví. Je zde představeno tak, aby si každý uvědomil, že dobrovolnictví má mnoho podob – jak druhů, tak programů. Jsou zde zmiňovány všechny druhy dobrovolnictví, aby bylo zřejmé co do dobrovolnictví patří a jsou zde také uvedeny některé z mnohých programů, aby bylo patrné jakou práci a kde, může dobrovolník vykonávat.

Praktická část je věnována popisnému výzkumu týkající se zjištění názorů a vědomostí obyvatel Prahy o dobrovolnictví a dárcovství.

Klíčová slova: altruismus, dárcovství, dobrovolnické programy, dobrovolnictví, dobrovolník, druhy dobrovolnictví, koordinátor, nezisková organizace, supervizor.

ABSTRACT

Diploma is dedicated volunteering. It is presented in the way to be obvious that volunteering has a lot of forms – not only sorts but also programs. All the forms of volunteering are mentioned here to be evident what pertains to it and some of various programs are mentioned to be apparent which work and where the volunteers can do.

Practical part is dedicated to describing research concerning to find out opinions and knowledge of Prague citizens about volunteering and donation.

Keywords: altruism, donation, programs volunteering, volunteering, volunteer, sorts volunteering, coordinator, non profit association, supervisor.

Poděkování

Ráda bych poděkovala všem, kteří mi při zpracování této práce pomohli. Především děkuji za cenné rady, náměty a inspiraci vedoucímu práce PhDr. Jiřímu Tošnerovi.

Motto

J.F.Kennedy

„Neptejte se, co může vaše země udělat pro vás, ptejte se, co můžete udělat pro svou zemi vy.“

OBSAH

ÚVOD	9
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 DOBROVOLNICTVÍ	12
1.1 Co JE TO DOBROVOLNICTVÍ	12
1.2 DOBROVOLNICTVÍ V USA	13
1.3 DOBROVOLNICTVÍ V EVROPĚ	14
1.3.1 Dobrovolnictví v Německu.....	14
1.3.2 Dobrovolnictví ve Velké Británii	14
1.3.3 Dobrovolnictví v Nizozemsku	15
1.3.4 Dobrovolnictví ve Francii.....	15
1.4 DOBROVOLNICTVÍ V ČESKÉ REPUBLICE.....	15
1.5 PROPAGACE DOBROVOLNICTVÍ	17
1.5.1 Leták	17
1.5.2 Propagace v tisku.....	17
1.5.3 Rozhlasové a televizní vysílání.....	17
1.5.4 Internet	18
1.6 SKUTEČNÝ PŘÍBĚH.....	18
1.7 TERMINOLOGIE DOBROVOLNICTVÍ	20
2 DRUHY DOBROVOLNICTVÍ	22
2.1 DÁRCOVSTVÍ	22
2.2 DOBROVOLNÁ OBČANSKÁ VÝPOMOC	23
2.3 DOBROVOLNICTVÍ VZÁJEMNĚ PROSPĚŠNÉ	24
2.4 DOBROVOLNICTVÍ VEŘEJNĚ PROSPĚŠNÉ	24
2.5 DOBROVOLNÁ SLUŽBA	25
2.6 VIRTUÁLNÍ DOBROVOLNICTVÍ.....	26
2.7 DOBROVOLNICTVÍ KOMERČNÍCH FIREM	27
3 DOBROVOLNÍK	29
3.1 KDO JE DOBROVOLNÍK.....	29
3.2 ALTRUISMUS.....	29
3.2.1 Reciproční altruismus.....	30
3.2.2 Normativní altruismus	30
3.2.3 Emocionální altruismus	30
3.2.4 Křesťanský altruismus.....	31
3.2.5 Pravý altruismus.....	31
3.3 POJMY, KTERÉ BY DOBROVOLNÍKOVI NEMĚLI BÝT CIZÍ	31
3.3.1 Emoce	31
3.3.2 Empatie	32

3.3.3	Etika.....	32
3.3.4	Morálka	32
3.3.5	Svědění.....	32
3.3.6	Norma a zákon.....	33
4	DOBROVOLNICKÉ PROGRAMY	34
4.1	PROGRAM PĚT P.....	34
4.1.1	Historie vzniku programu.....	35
4.1.2	Činnost programu	37
4.1.3	Výběr dobrovolníků	38
4.1.4	Výběr supervizorů.....	41
4.1.5	Činnost koordinátora při práci s dětskými klienty	41
4.1.6	Organizace dalších činností pro děti a dobrovolníky.....	43
4.2	CANISTERAPIE.....	44
4.2.1	Co je canisterapie.....	44
4.2.2	Vznik Canisterapeutického svazu v České republice	44
4.2.3	Základní požadavky na canisterapeutický tým.....	45
4.2.4	Metody canisterapie	45
4.2.5	Jak pomáhá canisterapie dětem.....	46
4.2.6	Jak pomáhá canisterapie seniorům.....	49
4.3	DOBROVOLNICTVÍ V NEMOCNICÍCH	50
4.3.1	Činnost dobrovolníků v nemocnici	52
4.3.2	Co by měl dobrovolník v nemocnici splňovat.....	52
4.4	GABRIEL VE ŠKOLE.....	53
4.4.1	Činnost mladých dobrovolníků	54
4.4.2	Doplňkové programy k projektu „Gabriel ve škole“.....	55
4.5	FOKUS	56
4.5.1	Stanovené cíle Fokusu.....	56
4.5.2	Metody používané v práci s klienty	56
4.5.3	Pomoc v krizi.....	57
4.5.4	Práce dobrovolníků	57
4.6	DOBROVOLNÁ PRÁCE V ZAHRANIČÍ	57
4.6.1	Zabezpečení zahraničních projektů	58
4.6.2	Podmínky účasti.....	58
4.6.3	Důvody proč jet za hranice.....	59
4.7	SHRNUTÍ DOBROVOLNICKÝCH PROGRAMŮ	59
II	PRAKTICKÁ ČÁST.....	61
5	VÝZKUM	62

5.1	CÍL VÝZKUMU	62
5.2	METODY A TECHNIKY VÝZKUMU	63
5.3	HYPOTÉZY	63
5.4	CHARAKTERISTIKA VÝZKUMNÉHO VZORKU.....	63
5.5	VÝSLEDKY A ROZBOR VÝZKUMU	64
5.6	OVĚŘENÍ HYPOTÉZ	78
ZÁVĚR		80
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY		83
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....		85
SEZNAM OBRÁZKŮ		86
SEZNAM TABULEK		87
SEZNAM GRAFŮ.....		88
SEZNAM PŘÍLOH		89

ÚVOD

Před rokem 2003 jsem se moc nezajímala o činnost neziskových organizací. Neměla jsem tušení čím vším se neziskové organizace zabývají, nikdy mě žádná organizace neoslovila s žádostí o spolupráci, v médiích jsem též nečetla, neviděla ani neslyšela o práci, poslání a cílech neziskových organizací. Netvrdím, že se neziskové organizace v médiích neprezentovaly, ale nejspíše to nebylo tak poutavé, aby mě propagace zaujala. Pravidelně jsem pouze přispívala nějakým finančním obnosem při pořádání veřejných sbírek, nebo jsem v roce 2002 věnovala větší obnos na pomoc lidem postižených povodněmi. Teprve při studiu na VŠ jsem se začala dozvídat bližší informace o práci a cílech neziskových organizací, kterých je v České republice celkem dost. Mají různá poslání, rozličné cíle, různorodé strategie, ale vždy se snaží nabízet pomoc a zkvalitnění života potřebným lidem, nebo také se starají o zkvalitňování životního prostředí. Neziskové organizace tu nejsou proto, aby suplovaly sociální nebo jiný systém státu, ale jsou tu proto, aby doplňovaly např. zdravotnictví, péči o děti a mládež, ochranu životního prostředí, sociální služby a další a další, které nabízí stát a aby se sociálním a jiným systémem spolupracovaly a také aby nabízely individuální spolupráci svým klientům a tím jim zpříjemňovaly a zkvalitňovaly život.

Proto jsem si vybrala pro svou diplomovou práci téma dobrovolnictví a nazvala jsem ji „Dobrovolnictví pro všechny“. Myslím tím, že dobrovolnictví vykonává téměř každý i když není organizovaný v nějaké instituci. Přece i zajištění nákupu nemocnému sousedovi, nebo pohlídání dětí kamarádce vykazuje prvky dobrovolnické práce. Přesto se budu ve své diplomové práci věnovat organizovanému dobrovolnictví.

Téma dobrovolnictví jsem si vybrala také proto, že je to takový fenomén z kterého mají zisk obě strany. Jednak klienti, kteří pomoc dobrovolníků potřebují, tak i ti kteří dobrovolnickou práci vykonávají. Přestože zisk není finanční, pocit, který prožívají dobrovolní pracovníci z dobře vykonané práce pro své bližní je daleko hodnotnější. Téma dobrovolnictví jsem si vybrala také proto, že podle toho na jaké úrovni je dobrovolnictví v dané zemi můžeme odhadovat povahu národa a jejich kulturu.

Cílem mé diplomové práce je představit dobrovolnictví tak, že jej může vykonávat opravdu každý. Dobrovolnictví nezahrnuje pouze přímou práci s klienty, ale obsahuje i dárcovství, občanskou výpomoc a další druhy o kterých budu psát v této práci. Dobrovolnictví má mnoho druhů o kterých lidé nemají tušení, nebo nevědí, že dobrovolnickou práci vůbec

vykonávají. V této práci se tedy budu snažit popsat všechny možné druhy dobrovolnictví, které v České republice fungují, aby bylo zřejmé co do dobrovolnictví patří.

Dalším cílem této diplomové práce je představit některé dobrovolnické programy, tak, aby z nich bylo zřejmé, že dobrovolnickou práci lze vykonávat téměř všude, že ji může vykonávat téměř každý v jakémkoliv věku, že dobrovolnické programy jsou různorodé a každý si může vybrat práci, která koresponduje s jeho zájmy a koníčky.

Posledním cílem mé diplomové práce je vyzkoumat znalosti a názory obyvatel Prahy na dárcovství a dobrovolnictví v České republice pro potřeby dobrovolnických center. Výsledky, které zjistím mohou pomoci dobrovolnickým centrům při zpracovávání nových koncepcí dobrovolnické práce v České republice.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 DOBROVOLNICTVÍ

1.1 Co je to dobrovolnictví

Je těžké přesně vystihnout definici dobrovolnictví. Pro Českou republiku, ale i další postkomunistické státy je dobrovolnictví nový fenomén, který si znovu hledá své místo ve společnosti. Naše současná společnost ještě nedospěla k názoru, že dobrovolnictví je ušlechtilá a prestižní záležitost. Přesto jí může vykonávat téměř každý občan České republiky bez finančního ohodnocení, což je právě většinou jedna z překážek, která odrazuje případné zájemce od vykonávání dobrovolné činnosti pro společnost. Dobrovolnictví je založeno pouze na svobodném rozhodnutí a osobní motivaci každého jednotlivce.

Avšak můžeme říct že, *„každý z nás je dobrovolníkem . Těžko se hledá hranice mezi pomocí příbuzným, sousedům nebo cizím kolemjdoucím, kterým nabídneme pomoc, a dobrovolnou prací pro školu či sportovní klub. Motivací k dobrovolné pomoci je často předpoklad: Dnes já tobě, zítra ty mě.“*(Tošner, Sozanská, 2006, str.35)

Definice dobrovolnictví zní. *„Dobrovolnictví je svobodně zvolená činnost, konaná ve prospěch druhých bez nároku na odměnu. Dobrovolník dává část svého času, energie a schopností ve prospěch činnosti, která je časově i obsahově vymezena. Za tuto činnost nedostává finanční odměnu, ale často nedocenitelný dobrý pocit z pomoci ostatním, získává zkušenosti a nezřídka i přátelství“*(http://www.dobrovolnik.cz/d_coje.shtml).

Další definici, která přesně vymezuje působnost dobrovolnictví můžeme získat ze Zákona č. 198/2002 o dobrovolnické službě. V paragrafu tohoto zákona se uvádí:

(1) Dobrovolnickou službou je činnost, při níž dobrovolník poskytuje

- a) pomoc nezaměstnaným, osobám sociálně slabým, zdravotně postiženým, seniorům, příslušníkům národnostních menšin, imigrantům, osobám po výkonu trestu odnětí svobody, osobám drogově závislým, osobám trpícím domácím násilím, jakož i péči o děti, mládež a rodiny v jejich volném čase,
- b) pomoc při přírodních, ekologických nebo humanitárních katastrofách, při ochraně a zlepšování životního prostředí, při péči o zachování kulturního dědictví, při pořádání kulturních nebo sbírkových charitativních akcí pro osoby uvedené v písmenu a), nebo

- c) pomoc při uskutečňování rozvojových programů a v rámci operací, projektů a programů mezinárodních organizací a institucí, včetně mezinárodních nevládních organizací.

(2) Za dobrovolnickou službu uvedenou v odstavci 1 se nepovažuje činnost týkající se uspokojování osobních zájmů, anebo je-li vykonávána v rámci podnikatelské nebo jiné výdělečné činnosti anebo v pracovněprávním vztahu, služebním poměru nebo členském poměru.

(3) Dobrovolnická služba je podle své povahy krátkodobá nebo, je-li vykonávána po dobu delší než 3 měsíce, dlouhodobá.

1.2 Dobrovolnictví v USA

Velká část obyvatel Spojených států a Kanady cítí dělat něco pro druhé, aniž by byli součástí nějaké organizace. Největší rozmach organizovaného dobrovolnictví se udál v posledních třiceti letech. V Severní Americe, vznikly skupiny pomáhajících si lidí ještě dříve, než byla vytvořena vláda, která zajišťovala základní funkce státu. Prvním osadníkům Ameriky neurčovala život rozhodnutí vlády, ale právě schopnost lidí vzájemně si pomáhat.

I v dalších stoletích měly občanské iniciativy velkou moc. Podílely se na utváření veřejného i politického života, bojovaly za zrušení otroctví, za volební právo pro všechny. Dobrovolnictví zde tvoří přirozenou součást života. Veškeré aktivity organizují dobrovolnická centra, kterých od roku 1970 v USA vzniklo víc než pět set. Základním posláním vzniklých center je propagace a podpora dobrovolnictví. Centra se věnují výchově dobrovolnického managementu, který má za úkol vyhledávat, vybírat, školit supervizi a hodnotit dobrovolníky. Centra mají vlastní fundraisingová oddělení (získávají finanční či jiné prostředky na obecně prospěšnou činnost organizací nebo jednotlivců), oddělení public relations, knihovny a dokumentační oddělení. Do dobrovolné činnosti se dnes zapojuje v USA 20% populace a v Kanadě je to ještě o 5% obyvatelstva více. „Američtí dobrovolníci pracují dnes nejen ve své zemi, městě, komunitě, ale pomáhají při rozvojových a humanitárních projektech po celém světě.“ (Tošner, Sozanská, 2006. str.24) Také v Československu se zde objevili po roce 1989 mladí dobrovolníci z Ameriky, aby po několik let vyučovali angličtinu a pomáhali rozvíjet neziskový sektor.

V roce 1961 prezident J. F. Kennedy založil v USA Mírové sbory (Peace Corps). Svou vizi formuloval slovy: „*Neptejte se, co může vaše země udělat pro vás, ptejte se, co můžete udělat pro svou zemi vy.*“

1.3 Dobrovolnictví v Evropě

Dobrovolnictví v Evropě se odvíjí od práce církevních charitativních organizací a též od spolkových hnutí, která vznikla v době průmyslové revoluce. V poslední době v Evropě vznikla dobrovolnická centra jako v USA. Mezi jednotlivými zeměmi existují velké rozdíly jak v počtu, tak i ve fungování těchto center.

1.3.1 Dobrovolnictví v Německu

Dobrovolnictví v Německu získalo charakter nového sociálního hnutí. Působí především při integraci přistěhovalců, zvláštní pozornost je věnována mládeži. V zemi je stovka dobrovolnických center. Německo je státem, které snad nejvíce vysílá dobrovolníky do zahraničí a přijímá cizí dobrovolníky z jiných států. Nejvíce dobrovolníků je organizováno v charitativních střediscích, dobrovolníků pracujících v církevních zařízeních je více než 80 tisíc.

1.3.2 Dobrovolnictví ve Velké Británii

Země s dlouholetou tradicí dobrovolnictví je Velká Británie. Tradiční anglický styl života odráží charitativní činnost a vzájemnou pomoc lidí, zejména v odlehlých oblastech venkova. Dokonce i vojenská služba byla vždy v Anglii dobrovolná.. Konzervativní styl života Angličanů podporuje soběstačnost občanů a komunit.. Přesto, že Dobrovolnické centrum bylo založeno v sedmdesátých letech 20.století, vláda velmi podporuje dobrovolnictví a klade důraz na propagaci dobrovolnictví mezi mládeží. Kromě národních dobrovolnických center ve Velké Británii existuje na vládní úrovni Aktive Community Unit, která koordinuje státní politiku dobrovolnictví. Velká spolupráce nevládních organizací funguje přes internetovou stránku The Site, kam je napojeno 16 tisíc organizací, kde si vyměňují informace a nabízejí dobrovolnické příležitosti.

1.3.3 Dobrovolnictví v Nizozemsku

Nizozemsko je země mnoha národností a tím i kultur, přesto tu mají rozvinutý smysl pro vzájemnou pomoc. Nespokojení občané s tradičními postupy státní péče, zakládali vlastní svépomocné programy na pomoc např. bezdomovcům a lidem infikovaných virem HIV. Vláda připravila právní podmínky pro působení dobrovolníků a financovala vznik dobrovolnických center. Hlavní odpovědnost za fungování dobrovolnických organizací mají místní úřady, což umožňuje rychlejší řešení potřeb komunit.

1.3.4 Dobrovolnictví ve Francii

Ve Francii je zcela odlišná situace. Je to země silně centralizované vlády. Zákon z roku 1791 uvádí, že „žádná organizace nemá dovoleno jednat jako prostředník mezi občany a státem“. Stát měl monopol na vše co se týkalo veřejného zájmu. Dobrovolnictví ve Francii má tedy jinou pozici, než-li v ostatních státech.

Profesor Dan Ferrand-Bechmann z pařížské university ve své knize „Bénévolat et Solidarité“ používá slovo *bénévolat* (práce na částečný úvazek, nebo konaná pravidelně několik hodin v týdnu), které je již zastaralé, ale nutí lidi uvědomit si, že jejich společnost se musí vrátit k charitě a dobrovolnictví, protože u mnoha veřejných institucí je malá pravděpodobnost úspěchu. Společnost stojí nejen na placené práci, ale i na dobrovolnictví. Po mnohaletém odmlčení se slovo *bénévolat* objevuje stále častěji. Je stále méně poznamenáno ideou charity. (Volunteering in Europe, 1993, str.117)

1.4 Dobrovolnictví v České republice

Historie organizované dobročinnosti u nás se traduje již od středověku a počátky jsou spojeny především s církví. V 19.století se dobročinnost u nás nejvíce rozrostla v období Národního obrození. „Období rozmachu národního vlastenectví (zhruba od r. 1830) přineslo sebou i nebývalý nárůst různých občanských asociací, nadací a spolků, které podporovaly rozvoj národní kultury, umění, vědy a vzdělávání.“ (P. Frič, 2001, str.23). Vznikla řada vlasteneckých spolků z nichž některé fungují v určité podobě dodnes, jsou to např. Sokol, spolek Mánes apod.

Za první republiky mělo dobrovolnictví však ten největší rozmach. Působilo jak v soukromém, obecním, náboženském, tak národnostním sektoru. Spolky s polooficiálním

charakterem byly pověřeny širokými kompetencemi například Československý červený kříž, Masarykova liga proti TBC. Dobrovolnické organizace měly propracovanou soustavu malých organizací a poboček. „ *Práce dobročinných spolků (celkem 5 140) byla nejčastěji zaměřena na budování a spravování různých ústavů a zařízení (chudobince, ozdravovny, sanatoria, ústavy pro choré, útulky pro studenty, jesle, poradny pro matky, prázdninové osady apod.)*.“ (P. Frič, 2001, str.24)

Propracovaný vývoj dobročinnosti byl přerušen okupací v roce 1938. Po skončení války došlo na krátkou dobu k obnově občanského sdružování a organizované dobročinnosti. V roce 1948 však začala éra socialismu. Majetek spolků byl zabaven a zřizovaly se centrální masové organizace. Jak by se mohl někdo domnívat, že komunisté ukončily organizovanou dobročinnost, tak se mílí, oni jí jen přeměnily k obrazu svému. Komunistická strana dokázala zmanipulovat některé lidi až k fanatické obětavosti. V podnicích se organizovaly dobrovolné směny nad rámec pracovního fondu ve prospěch lepších zítřků, zemědělským družstvům se pomáhalo se sklizní, v Akcích Z se odpracovalo mnoho hodin zdarma na budování socialismu. Díky Akcím Z se však zkvalitnil život na vesnicích, protože si občané mohli postavit třeba prodejny v místě bydliště a nebyli odkázáni na pojízdnou prodejnu jen v určitou hodinu, nebo si stavěli kulturní domy, aby měli možnost pořádat kulturní akce.

Nový rozvoj organizované dobročinnosti na demokratických základech nastal až po roce 1989. „Základním tématem se stala myšlenka občanské společnosti, založená na spolupráci a vzájemné solidaritě plnoprávných a svobodných občanů, jejímž hlavním propagátorem je prezident Václav Havel.“ Soukromě organizovaná dobročinnost se opět stává uznávanou aktivitou, mající důvěru. Byly přijaté nové zákony: o sdružování občanů, o svobodě náboženské víry a postavení církví a náboženských společností, o obecně prospěšných společnostech, o nadacích a nadačních fondech, a novela občanského zákoníku, ve které se hovoří o zájmových sdružení. Spousta lidí chtěla, kromě své profesní kariéry, nabídnout své znalosti a dovednosti těm, kteří to potřebovali. Došlo k nebývalému rozvoji neziskového sektoru. Byly obnoveny spolky a sdružení potlačené minulým režimem a vedle nich se zrodily mnohé nové neziskové organizace. V roce 2002 byl přijat dlouho očekávaný zákon č.198 o dobrovolnické službě, který je v platnosti od 1.1.2003. Povědomí o dobrovolnictví je u občanů České republiky na nízké úrovni i když v porovnání s bývalými postkomunistickými státy , jsme na tom nejlépe. „*Proto je důležitá publicita*

dobrovolné činnosti, která na příkladech ukazuje nejen užitek, jež z dobrovolné pomoci má její příjemce, ale také přínos, který dobrovolná činnost dobrovolníkovi, ať už v šanci najít nové přátelské vztahy, získat zkušenosti a nové dovednosti, či aktivně přežít dobu dlouhodobější nezaměstnanosti.“ (Tošner, Sozanská, 2006, str. 30)

1.5 Propagace dobrovolnictví

Je důležité, aby neziskové organizace se zviditelnily, aby co nejvíce občanů získalo větší povědomí o tom čím se neziskové organizace zabývají, jaké jsou jejich cíle, co a jakým způsobem dělají pro své klienty, jakou činnost u nich vykonává dobrovolník. Většina dobrovolnických center má dnes ve svém týmu lidi, kteří jsou propagací pověřeni. Záleží na fantazii a schopnostech těchto lidí, jsou to tzv. pracovníci Public Relations (z angličtiny převzatý a zdomácněný výraz, znamenající spolupráci s médii) a na podmínkách v dobrovolnických centrech. Existuje několik osvědčených způsobů, které bývají používány.

1.5.1 Leták

Leták je velmi často využívaný způsob na upoutávání pozornosti a informování veřejnosti o neziskových organizacích, o jejich činnosti a poslání. Tímto způsobem mohou neziskové organizace zvát občany k návštěvě Dne otevřených dveří.

1.5.2 Propagace v tisku

Propagace v tisku může být v místních, oblastních či celostátních periodikách. Záleží však jak je téma dobrovolnictví zpracováno, aby zaujalo co nejširší skupinu čtenářů. Je důležité, aby informace byly pravdivé, srozumitelné a přehledné. Občany velmi zajímají lidské osudy, proto není od věci, reportáž doplnit nějakým konkrétním životním příběhem.

1.5.3 Rozhlasové a televizní vysílání

Tento způsob propagace se mi zdá jako nejefektivnější. Práce s médii by měla být jednou z priorit každého dobrovolnického centra a každé neziskové organizace, důležité informace i zajímavé projekty se dostanou k velké části populace. Je důležité dobrovolnické projekty a akce dostat z veřejnoprávních rozhlasů a televizí též co nejvíce do komerčního vysílání s poutavou reklamou. Je pravda, že TV Nova i TV Prima již vysílají některé dobrovolné akce. Tyto akce mají u lidí velké povědomí.

Myslím si, že pořad na pokračování, který dělala paní O. Sommerová o týraných ženách, byl velmi poutavý, protože obsahoval konkrétní osudy týraných žen. Obdobný pořad by mohl být zpracován například z osudů dětí a mládeže, kteří absolvovaly programy Pět P, nebo obdobný program v občanském sdružení LATA, nebo o osobách, kteří jsou (byli) závislí na alkoholu, drogách apod.

1.5.4 Internet

V poslední době je Internet velmi významným prostředkem pro šíření informací. Pro neziskové organizace je Internet „levným“ zdrojem šíření důležitých informací a propagací svých programů. Je velmi důležité, aby internetové stránky byly co nejpřehlednější a pravidelně aktualizovány. Spousta lidí v dnešní době hledá počáteční informace právě na stránkách Internetu.

1.6 Skutečný příběh

Tímto skutečným příběhem, který mě inspiroval k napsání diplomové práce o dobrovolnictví chci ukázat, že dobrovolnictví je opravdu pro každého z nás, kdo chce pomáhat a přesto nemusí být v dobrovolnických organizacích angažován. Je to příběh, který se nestává často, ukazuje však, že pokud je motivace, odhodlání, sociální citění a srdíčko na pravém místě může se stát i „zázrak“. Tento příběh je také velkou propagací pomoci potřebným a ukázkou smyslu dobrovolnictví.

Pracuji ve státní organizaci, kde mám kolegyni, říkáme jí paní Dana. Dana měla normální rodinu – manžela, syna a dceru. Její manžel vážně onemocněl a dlouhodobě pobýval v nemocnici, kde se mu dostávala velmi kvalitní péče, nebo byl doma upoután na lůžko. Dana ho každý den v nemocnici navštěvovala a doma se o něj starala s velkou láskou a péčí, přesto manžel své nemoci podlehl. Samozřejmě, že smrt blízkého člověka hluboce zasáhla celou rodinu. Paní Dana přišla o manžela, děti o svého otce a matka, která ještě žije o svého posledního syna. Celá rodina se se smrtí milovaného člověka špatně vyrovnávala a každý tak, jak dovedl. Dcera se začala intenzivně připravovat na studium vysoké školy, protože si otec velmi přál, aby studovala a využila své znalosti cizích jazyků, syn se pustil do rekonstrukce chaty, která po dobu nemoci otce značně zchátrala, a paní Dana se snažila všem vytvářet příjemné rodinné prostředí.

Při toulkách Prahou před Vánocemi objevila Dana v jednom nákupním centru akci nazvanou „Strom splněných přání“, která jí nadmíru zaujala. Je to akce pořádaná pro děti z dětských domovů. Píší si co by si přály najít pod vánočním stromečkem. Dana živila v sobě pocit, že by měla udělat radost někomu, kdo je sám a nikoho nemá. Upoutalo jí přání dívky, která moc ráda sportuje a přála by si sportovní soupravu. Paní Dana soupravu koupila, přidala nějaké sladkosti a s dopisem, kde dívka přála mnoho sportovních i životních úspěchů poslala balíček do dětského domova. Dívka Daně zanedlouho poděkovala rozsáhlým dopisem, kde se zmiňovala i o svém neradostném osudu. Dana po přečtení dopisu velmi váhala a přemýšlela, zda-li má v korespondenci pokračovat. Velice dobře si uvědomovala, že dítě, které je v dětském domově a rodina špatně funguje, lehce citově přilne k člověku, který o něj projeví zájem. Po značné době přemýšlení a hodnocení se Dana rozhodla odepsat. Přispěla k tomu i ta skutečnost, že o jejího nemocného manžela do poslední chvíle bylo dobře postaráno a též byl závislý na cizích osobách. Dana se časem dozvídala vše o životě dívky, říkáme jí Majka. Majka je romského původu, má starší sestru, která vyrůstala též v dětském domově, otce, který rád holduje alkoholu a práce se mu nezamlouvá. Majka by se ráda stala kuchařkou i přesto, že výsledky ve škole má dost špatné. Zpočátku zůstalo jen u dopisování. Majka se Daně svěřovala se vším – s radostmi, prvními láskami, s úspěchy, ale i neúspěchy a se starostmi. Dana zjistila, že jí osud Majky není lhostejný, že je to příjemná dívka a že její city už patří též Majce. Při cestách do míst, kde byl dětský domov si Dana domluvila schůzku s ředitelkou domova. Dozvěděla se, že Majka neměla radostné dětství, že má problémy s chováním, tak jako většina dětí z dětského domova, že má problémy ve škole. Dana se však také dozvěděla, že od té doby co si spolu dopisují jsou problémy znatelně menší. Dana se dohodla s ředitelkou domova, že Majka může jezdit občas na víkend do Prahy. Rodina a přátelé Dany přijali Majku jako součást své rodiny.

Majka se pomalu začala integrovat do fungující skupiny. Měla velké množství podnětů a vzorů. V návštěvách nezůstalo jen u víkendů, ale přibýly i jarní prázdniny a později i ty letní. Majka měla možnost poznávat pro ní úplně jiný svět. Poznávala kulturu – divadla, výstavy, koncerty, historii Prahy, jezdila s Danou a jejími přáteli v zimě na hory, v létě k vodě. Majka plnými doušky hltala nové zkušenosti, nové poznatky a nový způsob života.

Majčin prospěch na učilišti se výrazně zlepšil a Dana navrhla Majce, aby zkusila střední školu. Majka začala studovat soukromou střední školu sociální. Leckdo se může ptát, kdo jí její studie hradí. Díky různým nadacím (např. nadace Terezy Maxové, nadace Václava a Olgy Havlových, nadace Lívie Klausové), které Dana vyhledala, zvládly i tento problém. Tyto nadace nejen že hradí školné, ale Majka získala i peníze na řidičské oprávnění a pobyt v Německu spojený s výukou jazyka. Majka je letos v posledním ročníku a pilně se připravuje na maturitní zkoušky a zároveň vybírá s Danou vhodnou vysokou školu. Majka by nejraději šla studovat školu se sociálním zaměřením, neboť by ráda v budoucnu pracovala v sociálních službách. Její výhodou je, že zná velmi dobře znakovou řeč, její kamarádka v domově byla hluchoněmá, a částečně zná i romský jazyk a romskou kulturu.

Přestože je Majka romského původu, nikdy neměla žádné problémy s majoritní společností ani s rasovou diskriminací. Chodí na brigády, kde jí přijímají a „handicap“, že je tmavší pleti nikdy ještě nepocítila.

Tento příběh ukazuje, že opravdu při výchově záleží na podnětném a klidném prostředí, že pokud lidská bytost zapustí kořeny do zdravé půdy, je minimální riziko, že začne růst nakřivo, nebo uhnívat. Tento příběh ukazuje též, že finance nadací na které též přispíváme jako pasivní dobrovolníci jsou smysluplně využívány, jen by opravdu chtělo veřejnost s konkrétními osudy více seznamovat. Tento příběh též ukazuje, že člověk může být dobrovolníkem aniž by byl registrován v nějaké organizaci.

Spousta kolegů a známých se ptá Dany proč to dělá a co z toho má. Dana se jen pousměje a odpoví, že z toho má velmi příjemný pocit, že dokázala pomoc někomu, kdo by se nejspíš protloukal životem nejrůznějším způsobem a stále by něco hledal a nikdy by pravděpodobně nebyl spokojený. Zatím věří Majce, že ví co od života chce a co proto má udělat. Spousta lidí Danu obdivuje, ale jsou i tací, kteří si myslí, že je blázen a svůj čas a prostředky by mohla investovat do něčeho jiného, že o takovéto děti jako je Majka, se má postarat stát. Jsem velmi ráda, že těchto lidí je opravdu jen málo.

1.7 Terminologie dobrovolnictví

Terminologie dobrovolnictví není dosud zcela ujasněná, v této souvislosti používáme řadu slov. Termíny, které se v dobrovolnictví vyskytují jsou převážně tyto:

Altruismus je *nesobecký způsob myšlení a cítění, nezištné jednání ve prospěch druhých jako mravní princip* (Akademický slovník cizích slov, 2001, str.43)

Dárcovství je pojem, který se týká jak peněžitých, tak nepeněžitých darů (jídlo, ošacení, ubytování, hračky, hygienické potřeby) určených přímo potřebným občanům nebo pro veřejně prospěšné účely prostřednictvím sbírek a nadací.

Dobročinnost je jedna z mnoha občanských ctností. V naší západní kultuře má své kořeny v křesťanské morálce. Zaměřuje se na lidi mimo okruh naší rodiny (pokud pomáháme např. rodičům nebo svým dětem nemluvíme o dobročinnosti).

Dobrovolník je člověk, který vykonává činnost ve prospěch druhých bez nároku na finanční odměnu.

Filantropie je *dobročinné pomáhání sociálně slabým, lidumilnost, lidumilství, dobročinnost; láska k člověku* (Akademický slovník cizích slov, 2001, str. 229), nebo je to také akt darování peněz, zboží, času nebo úsilí pro podporu obecně prospěšného účelu, zpravidla v delším časovém horizontu a s jasně definovanými cíli. V obecnější poloze lze filantropii pojmut jako jakýkoli altruistický počín, který směřuje k podpoře dobra nebo zlepšování kvality života. Lidé, kteří jsou známy pro své filantropické počiny se někdy nazývají filantropové. Termín „filantropie“ má řecké kořeny ve slovech philein (láska) a anthropos (člověk), tedy „Láska člověka“. (<http://cs.wikipedia.org/wiki/Filantropie>)

Charita je *dobročinnost, lidumilnost, v křesťanském pojetí je to láska k bližnímu* (Akademický slovník cizích slov, 2001, str. 310), v kontextu s dobrovolnictvím získává význam především církevně, ale i jinak organizované jednorázové věcné pomoci tzv. charitativní akce.

2 DRUHY DOBROVOLNICTVÍ

Dobrovolnictví má řadu forem a vyskytuje se na mnoha místech, kde si jich často ani nevšimneme. Liší se pouze ve svých náplních, posláních a cílech pomoci. Patří mezi ně dárcovství, dobrovolná občanská výpomoc, dobrovolnictví vzájemně prospěšné, dobrovolnictví veřejně prospěšné, dobrovolná služba, virtuální dobrovolnictví a dobrovolnictví komerčních firem. Pro představu uvádím k jednotlivým druhům dobrovolnictví některé organizace, které do konkrétní skupiny svým posláním a náplní patří.

2.1 Dárcovství

Dárcovství si již u naší veřejnosti našlo své místo. Stále více lidí daruje své finance, šaty nebo jiný materiál na veřejně prospěšné účely či do sbírek pro obyvatele postižené přírodními katastrofami. Je to jednoduchá pasivní forma, jak jednorázově uspokojit své vlastní svědomí a zároveň vložit nejenom peníze na dobrý účel. Při dárcovství nikdo nemusí věnovat svůj čas ani energii jako dobrovolník. Projektů, které získávají finance na prospěšné účely je mnoho, stačí si jen vybrat co bychom rádi podporovali. Jedná se například o tyto projekty:

Nadační fond Kapka naděje, vznikl za účelem shromažďování finančních prostředků určených k zajištění léčebných, školních, kulturních a psychosociálních potřeb dětí, které jsou léčeny na Klinice dětské hematologie a onkologie FN Motol. Jsou zde léčeny děti s onemocněním krvetvorby, převážně s akutní a chronickou formou leukémie, a děti s nádorovým onemocněním.

Sbírka Bílá pastelka se koná u příležitosti Mezinárodního dne bílé hole. Tahle charitativní akce se koná už sedmým rokem. Organizují jí Sjedené organizace nevidomých a slabozrakých R (SONS R). Cílem tohoto projektu je finanční podpora výukových programů pro lidi, které postihla ztráta nebo těžké poškození zraku.

Liga proti rakovině je dobrovolné občanské sdružení usilující o potlačení rakoviny. Soustřeďuje se na prevenci rakoviny, výchovu k nekuřáctví a ke zdravému způsobu života, na zmírnění utrpení nádorově nemocných, poskytování poradenství a pomoc onkologickým pacientům, i zdravým lidem, a v neposlední řadě na podporu výzkumu v oblasti prevence a léčby rakoviny. Liga proti rakovině Praha organizuje každý rok v květnu celostátní

Květinový den. Finanční obnos za květinu je určen na podporu protinádorové činnosti. Dárce získá spolu s květinou i leták s informací o nádorové prevenci.

Nadace ADRA je nezisková humanitární organizace, která si klade za cíl přispívat svou činností ke zvyšování úrovně života a zdraví obyvatel, a to jak v ČR, tak v ostatních zemích, které potřebují pomoc. Podporuje osvětovou činnost s důrazem na výchovu dětí a mládeže k cítění, boji proti rasismu, náboženské nesnášenlivosti. V průběhu celého roku pořádá Humanitární organizace ADRA celorepublikovou sbírku na podporu svých projektů. Sbírka ve prospěch ADRA je pojmenována „Pomáhat může každý“.

Diecézní charita Hradec Králové „*má charitní projekt Adopce na dálku zaměřený na pomoc chudým dětem z daleké Indie formou sponzorování jejich vzdělání a základní péče. Diecézní charita zahájila tento projekt roce 2000 ve spolupráci s biskupem Bernardem Morasem z diecéze Belagum v indickém státě Severní Karnataka. Cílem projektu je podpora vzdělání chudých indických dětí, aniž by musely opustit vlastní rodinné a kulturní zázemí. Záměrem sponzorského programu je také zvýšit obecné povědomí Indi o důležitosti vzdělání pro další vývoj člověka a růst jeho osobnosti.*“ (<http://www.hk.caritas.cz/adopce/>)

2.2 Dobrovolná občanská výpomoc

Dobrovolná občanská výpomoc je tradiční součástí jakékoli společnosti již od prvopočátku její existence. Jedná se o systém vzájemných protislužeb, který se úspěšně rozvíjel v uplynulém období totalitní společnosti díky absenci normálně fungujícího trhu i služeb. Tento systém se rozrostl do nevídaných rozměrů a připomínal spíše starověkou ekonomiku. Stalo se tradicí, že v okruhu svých známých či spolupracovníků si lidé půjčovali nářadí i oblečení, obydlí a vozidla, za přidružené výměny aktuálních, více či méně relevantních, informací. Během uplynulých deseti let se tyto formy dobrovolnictví postupně transformují v tržní vztahy, ale jsou doposud běžné v rámci rodiny, širšího příbuzenstva a sousedských vztahů. Na venkově si lidé ještě dnes navzájem pomáhají při sklizni či stěhování.

Jedním ze způsobů, který organizuje větší skupinu lidí na stejném principu dobrovolnictví a který se snaží odpoutat od závislosti na peněžním systému současné společnosti, je **LES - lokální ekonomická síť**. LES je systém vzájemně výměnných služeb či zboží na základě imaginárních plateb. Jde vlastně o obchod bez peněz, ve kterém členové směňují drobné

výpomoci a služby, domácí opravy či zboží a vypěstované ovoce v rámci určité lokality - města, kraje, regionu.

2.3 Dobrovolnictví vzájemně prospěšné

Dobrovolnictví vzájemně prospěšné je činnost, kterou vykonávají členové určitého sdružení či klubu v zájmu realizace svých cílů a poslání. Po roce 1989 došlo v České republice k velkému rozvoji spolků a sdružení, které byly v minulých letech zakazovány, potlačovány nebo i zrušeny. Některé spolky získaly svůj dříve zabavený majetek zpět v restitucích a mohly tak navázat na svou dávnou tradici. Patří sem např.

Sbor dobrovolných hasičů najdeme v každém městě a téměř v každé obci. Jedná se o nejvíce rozšířenou a jednu z nejstarších dobrovolnickou aktivitu v České republice, která si udržela své postavení i v totalitním režimu. Sbory pořádají pro své členy soutěže, cvičení, přednášky, ale také i společenské zábavy. Členové dobrovolných hasičů odpracují mnoho hodin zdarma pro svou organizaci při údržbě vozového parku, požárních zbrojnic a všeho co k hasičskému řemeslu patří.

Tělocvičné jednoty Sokol mají vytvořenou celostátní síť organizací. Jsou sdruženy do 42 sokolských žup. Jejich činnost je závislá na dobrovolných pracovnících, kteří vykonávají funkce cvičitelů, organizátorů, pokladníků, ale také uklízejí prostory po malování a provádějí další práce, které jsou třeba Je to čtvrté nejpočetnější občanské sdružení v České republice – má cca 190 000 členů.

Nadace DUHA chce svou činností podporovat projekty, které vytvářejí životní prostor dospělým lidem s mentálním postižením, aby se mohli rozvíjet ve všech aspektech své osobnosti.

2.4 Dobrovolnictví veřejně prospěšné

„Dobrovolnictví veřejně prospěšné vychází z ochoty občanů angažovat se svobodně a podle svého přesvědčení, ať již pro druhé nebo pro určité změny ve společnosti. Oproti vzájemně prospěšnému dobrovolnictví je u tohoto typu dobrovolnictví na prvním místě potřeba být užitečný svému okolí.“ (<http://verejnost.skaut.cz/skauting/co-je-vlastne-skauting/>)

Klasickým příkladem jsou:

Dobrovolní dárci krve darují krev, plazmu a buněčné složky bez nároku na náhradu pro potřeby lidí, kteří jsou nemocní, nebo po vážných úrazech.

Skauting je celosvětově největší výchovné hnutí pro děti a mladé lidi. Umožňuje jim žít a dělat věci společně a staví před ně příležitosti, které jsou zároveň zábavou, hrou – a zároveň způsobem, jak poznávat nové věci. Skauting dává do života řadu sociálních dovedností – schopnost mluvit před lidmi a schopnost naslouchat, schopnost být otevřený vůči druhým, schopnost spolupracovat. Skauting učí umět se o sebe postarat, brát život do vlastních rukou, postavit se na vlastní nohy, převzít odpovědnost za to, co se se mnou a s mým životem děje. Ve skautingu se lidé učí hledat smysluplnost toho, co dělají – kam nasměrovat svůj život a proč. Východiskem skautingu je přesvědčení, že svět může být skutečně lepší. A že záleží na každém člověku, co pro to udělá. Skauting je tedy projekt, jehož posláním je zlepšovat svět skrze jednotlivé lidi, kterým pomáhá vstoupit na cestu dobrovolného zájmu o vlastní rozvoj i rozvoj nejbližších lidí.

(<http://verejnost.skaut.cz/skauting/co-je-vlastne-skauting/>)

2.5 Dobrovolná služba

Dobrovolná služba je obvykle dlouhodobý (až několikaměsíční) závazek věnovat se dobrovolné práci často mimo svoji zemi. V České republice se tento typ dobrovolnictví objevuje až po roce 1989. V té době k nám přijela řada dobrovolníků především z USA a západoevropských zemí. Jejich činnost byla zaměřena převážně na výuku cizích jazyků. Postupem času vznikaly i české organizace, které se věnují vysílání dobrovolníků do zahraničí, ať již na skupinové workcampy či na samostatné studijní a vzdělávací pobyty v humanitárních či ekologických organizacích. Různé organizace poskytují různé výhody (pojištění, kapesné, příspěvek na stravu, bydlení atd.). Některé organizace pouze dobrovolníky vysílají, často však pracují recipročně.

INEX – SDA (sdružení dobrovolných aktivit) – cílem tohoto sdružení je rozvíjet dobrovolnictví v celé společnosti. Jak v národním, tak i v mezinárodním měřítku jako základní princip zdravé společnosti. Každý rok nabízí sdružení účast na krátkodobých i dlouhodobých mezinárodních dobrovolnických projektech v zahraničí. Toto sdružení také organizuje dobrovolné projekty v České republice s dobrovolníky ze zahraničí. Dále koordinuje mezinárodní semináře, konference a školení související s dobrovolnictvím a rozvojovou spoluprací. Organizuje a realizuje projekty na podporu obnovy venkova

a mikroregionů. Jsou další mnohé projekty a programy, které INEX realizuje. INEX hlavně nabízí zájemcům o dobrovolnictví praktické zkušenosti a zážitky z krátkodobých a dlouhodobých dobrovolnických projektů v ČR a v zahraničí.

Mládež pro Evropu má akce rozdělené do třech částí. Jedná se o :

- 1) Výměny mládeže – podporuje výměnu dvou a více skupin mladých lidí (převážně ve věku 13 -25let, které spojuje stejný zájem) v zájmu zvýšení jejich mobility, podporuje iniciativy, projekty a aktivity mladých lidí zvyšující jejich účast v životě, demokratické společnosti v zájmu rozvoje jejich občanství a vzájemného porozumění.
- 2) Iniciativy mládeže – podporuje aktivity nejméně čtyř mladých lidí, kteří realizují svůj zajímavý a inovativní nápad.
- 3) Projekty participativní demokracie – posiluje účast a aktivitu mladých lidí tím, že je zapojují do mechanismů zastupitelské demokracie.

2.6 Virtuální dobrovolnictví

Virtuální dobrovolnictví je pojem známý a rozšířený především v rozvinutých zemích, ale s postupující oblibou a účinností Internetu najde jistě brzy svoje místo i České republice. Jedná se o pomoc poskytovanou prostřednictvím Internetu – zejména v oblasti poradenství, legislativy, účetnictví, překladatelství a samozřejmě služeb spojených s Internetem. Dobrovolníci ani nemusí opustit teplo svého domova, aby pomohli neziskovým organizacím, které by si jinak podobnou službu nemohly dovolit. Studenti si mohou rozšířit své zkušenosti například s tvorbou webových stránek pro organizace, které pomáhají například zdravotně postiženým. Jim i profesionálům bude odměnou za virtuální dobrovolnictví proniknutí do prostředí, které řeší reálné problémy, a které by jim jinak zůstalo zcela neznámým.

Hestia realizovala v letech 2002 a 2003 projekt ve spolupráci s partnerskými neziskovými organizacemi – Econnect a Jahoda ke zvýšení užívání moderních komunikačních technologií v práci s dobrovolníky v nevládních neziskových organizacích. Hlavním záměrem je vytvoření virtuálního centra českého dobrovolnictví na internetových stránkách

2.7 Dobrovolnictví komerčních firem

Dobrovolnictví komerčních firem – tzv. Corporate volunteering, je velmi rozšířený a populární především v západních zemích. V České republice se rozšiřuje velmi obtížně vzhledem k historicky negativnímu významu dobrovolnictví z doby totalitního režimu. První vlaštovky v této oblasti můžeme spatřit ve firmách činných v České republice, které mají zahraničního vlastníka či partnera. Jedná se např. o jednorázové akce zaměstnanců při podpoře vzdělávání dětí, podpoře postižených občanů, čištění chráněných rezervací a při pořádání finančních sbírek na veřejně prospěšné účely.

GE Capital Bank – důležitou součástí firemní kultury General Electric je charitativní činnost a podpora obecně prospěšných projektů. Společnosti GE Capital Bank, GE Capital Leasing a GE Capital Multiservis pomáhají jak finančními dary, tak také dobrovolnou prací svých zaměstnanců. Hnutí Elfun (spojení slov „Electric Fund“) z řad zaměstnanců pomáhají v nejrůznějších oblastech a místech po celém světě. Nejvíce se snaží konat dobrovolnické práce ve prospěch svého okolí. Organizace Elfun byla založena v roce 1928, v České republice působí od roku 2000, má více než 48.000 členů z 27 zemí světa. V České republice dobrovolníci z Elfunu již zorganizovali dárcovství krve, čištění Moravského krasu a chráněné rezervace Pálava, sbírku plenek pro dětský domov, pomohli s organizací letního tábora pro handicapované děti. Otevírání nových obchodních míst obvykle GE Capital Bank spojí s předáním finančního daru místním neziskovým organizacím, zdravotnickým zařízením, dětským domovům nebo kojeneckým ústavům. V rámci svého komunitního programu pomáhá GE Capital Bank školským a neziskovým zařízením darováním repasovaných PC nebo jiné výpočetní techniky. Jsou ještě mnohé další aktivity, které Elfun v České republice vyvíjí

Eurotel Praha – filantropická činnost společnosti Eurotel byla oceněna hlavní Cenou Via Bona, kterou každoročně uděluje Nadace Via ve spolupráci se Citigroup Foundation. Eurotel a jeho nadace získaly cenu za propracovanou a vysoce profesionální strategii podpory nestátních neziskových organizací. Nadace Eurotel byla založena v polovině roku 2002 a od té doby už rozdělila téměř 40 milionů korun. V roce 2004 v otevřeném grantovém řízení rozdělila 10 milionů korun, částka 1,5 milionů byla vynaložena na dlouhodobou podporu organizací, které získaly možnost požádat o dvouletý grant na svoji činnost. Nadace uděluje Cenu Nadace Eurotel v hodnotě 1 milion korun

výjimečnému projektu, který významně přispívá k řešení komunikačních problémů dětí a mládeže. Další prostředky jsou pravidelně udělovány občanskému sdružení Zdravotní klaun, ve spolupráci s Open Society Fund podporuje nadace středoškolská stipendia pro nadané studenty na prestižních zahraničních školách. Dále realizuje projekt zaměřený na podporu a rozvoj aktivního dobrovolnictví zaměstnanců společnosti Eurotel. V rámci tohoto projektu se zaměstnanci pravidelně věnují dětem ze tří dětských domovů. Nadace Eurotel se také zaměřila na boj proti šikaně na školách, který řadí mezi své priority.

3 DOBROVOLNÍK

3.1 Kdo je dobrovolník

„Dobrovolníka bychom mohli charakterizovat jako člověka, který nabízí organizaci své znalosti, schopnosti, dovednosti a zkušenosti za dohodnutých podmínek a není za tuto činnost finančně odměňován formou platu“.(Chvalová, H. 2000, str. 13)

Jiná definice může znít takto: *„Dobrovolník je člověk, který vykonává určitou práci ve prospěch druhých z vlastní vůle a bez nároku na odměnu. Tato práce slouží ke zvyšování kvality života spoluobčanů a společnosti jako takové, je potvrzením existence morálních a humánních hodnot (nezištnost, velkomyslnost, štědrost, schopnost oběti pro druhé, milosrdenství, láska) a stává se zárukou uchování lidskosti, lidské důstojnosti a úcty k životu“*(Chvalová, H. 2000, str. 13)

Dobrovolníka definuje také zákon o dobrovolnické službě č.198/2002 Sb. v § 3.

Dobrovolníkem může být fyzická osoba

- a) starší 15 let, jde-li o výkon dobrovolnické služby na území České republiky,
- b) starší 18 let, jde-li o výkon dobrovolnické služby v zahraničí,

kteřá se na základě svých vlastností, znalostí a dovedností svobodně rozhodne poskytovat dobrovolnickou službu.

3.2 Altruismus

Altruismus jsem vysvětlila již v terminologii dobrovolnictví. *„Dárcovství a dobrovolnictví jsou aktivity, se kterými je nerozlučně spjata představa o konání dobra pro jiné bez nároku na odměnu nebo zisk. Dárcovství a dobrovolnictví tvoří podstatu dobročinnosti resp. filantropie, jak ji dnes chápe většina odborníků i laiků v ČR i ve světě“.*(Frič, P. a kol., 2001, str.13) Rozvedení altruismu určitě tedy patří do kapitoly o dobrovolnících. Člověk bez altruismu by dobrovolnickou práci stěží vykonával dobře. Čím je tedy altruistické chování motivováno a jaké druhy altruismu známe z aktuální situace u nás?

3.2.1 Reciproční altruismus

Altruista sice jedná ve prospěch druhých bez nároku na odměnu, ale neznamená to, že jej žádná odměna nečeká. Dobrovolnou prací altruista získává kvalifikaci, užitečné kontakty, ale i dobrý pocit ze smysluplné práce je pro něj odměnou. Již kníže Kropotkin věděl, že štěstí jednotlivce je nerozlučně spjata se štěstím všech okolních lidí. Konáním dobra pro jiné, konal dobro i pro sebe samého. Ten, kdo vykonává práci pro jiné a obětuje se, může očekávat, že jeho altruismus mu bude časem oplacen stejnou měrou. Altruismus v jehož pozadí stojí očekávání, že bude někdy oplacen, nazýváme recipročním altruismem.

3.2.2 Normativní altruismus

Proč nejsme všichni reciproční altruisté, když přináší zisk? Zisky z altruismu mají dlouhodobý charakter a jsou nejisté. Přesto i ten nejsobečtější jedinec je závislý na společnosti ve které žije a starost o tento celek je tedy v jeho zájmu. I když žádný zákon neukládá povinnost altruismu, neformální pravidla společnosti jej mají. Je důležité, aby v dané společnosti zavládla morálka dobročinnosti. Lidé si všímají, jak se kdo chová a zda dodržují normy dobročinnosti. Pokud někdo normy opakovaně porušuje společnost ho potrestá. Jsou to tresty jako je opovržení, pohrdání, ignorace a neúcta. Lidé kteří dbají o dobrou pověst normy dobročinnosti dodržují. Altruistické chování, které je založeno na morálce, dodržování norem a sociálním tlaku nazýváme normativní altruismus.

3.2.3 Emocionální altruismus

Emoce hrají důležitou roli při konání nezištného dobra. Emoce nebo-li city hodnotí nastalé situace. Naše emoce nám garantují, že nejdříve pomáháme svým nejbližším a blízkým z okolí a teprve potom nabídneme pomoc lidem, kteří nám jsou blízcí méně. Slavný český filozof Bernard Bolzano doporučoval řídit se přirozeným citem a radil: „ *jestliže ostatní okolnosti jsou u dvou trpících, kteří nás požádali o pomoc, opravdu stejné, pak jednejme vždy tak, jak to pokládali za povinnost všichni národové a všechny doby , abychom poskytli pomoc a podporu spíše blízkému příbuznému než vzdálenějšímu, spíše příslušníku našeho stavu než tomu, který žije jiným způsobem, spíše souvěrci než stoupenci cizí víry, spíše spoluobčanovi než cizinci.*“ (Frič, P. a kol., 2001, str.17)

3.2.4 Křesťanský altruismus

V české společnosti převládá křesťanský kodex, který klade na dobročinnost velký důraz. Dobročinnost je spojená s počátky křesťanství. Podle Nového zákona je Ježíš Kristus považován za dobrodince tohoto světa. Jeho učení a osobní příklad ovlivňují šíření dobročinnosti v mnoha zemích. „*Věřící křesťan je ujišťován, že ani ten nejmenší dobrý skutek, který vykoná, se nemine účinkem v očích Boha.*“ (Frič, P. a kol., 2001, str.18)

Křesťanská nauka káže o povinnosti každého křesťana konat dobro. „Miluj bližního svého jako sebe sama“ je pro křesťany Božím zákonem, kterým by se měli řídit všichni věřící v každodenním životě. Každý křesťan by měl vykonávat dobro podle svých možností a tím se snažit o sociální spravedlnost. Základní pilíře křesťanského altruismu je láska k bližnímu, soucit s trpícími a milosrdenství.

3.2.5 Pravý altruismus

Pravý altruismus nejspíše neexistuje, neboť každý vykonává svou dobročinnost z nějakého důvodu. Ať již proto, že se nám dobročinnost časem vrátí až ji budeme potřebovat, nebo proto, že je to morální vůči společnosti ve které žijeme, nebo, že cítíme konat dobro jako něco správného a také proto, že nám to přikazuje naše víra. Vždy je to kombinace altruismů které jsem popisovala v předcházejících podkapitolách. Proto vyzdvihovat jeden altruismus nad druhým není správné.

3.3 Pojmy, které by dobrovolníkovi neměli být cizí

3.3.1 Emoce

Pojem emoce pocházejí z latinského slovesa *motere*, což znamená pohybovat se, s předponou „e“ to znamená pohyb směrem pryč. Emoce jsou popudy k jednání v různých životních situacích. Patří mezi ně: hněv, strach, odpor, štěstí, láska, smutek, odpor, překvapení.

Myslím si, že je velmi důležité, aby dobrovolný pracovník uměl své emoce ovládat a pracovat s nimi.

3.3.2 Empatie

Empatie patří mezi emoční dovednosti. Je to chápání zájmů a emocí druhých lidí, schopnost vidět situaci i z jejich hlediska, je to také úcta k rozdílům v pocitech a názorech jiných lidí.

Pokud dobrovolný pracovník zvládá tuto emoční dovednost, dokáže dobře naslouchat a vnímat druhé lidi.

3.3.3 Etika

Pojem etika pochází z řeckého slova „ethos“, což v českém jazyce znamená „zvyk, mrav, obyčej“. Jde tedy o nauku zabývající se správným jednáním ve společnosti. Podle řeckých filozofů je mravné vše co vede k lepšímu životu na tomto světě.

Podle J. Janovského 2003 je etika filozofickou vědou o správném způsobu života, vycházející z racionálních přístupů a snažící se nalézt, popřípadě i zdůvodnit, společné a obecné základy, na nichž morálka (předmět etiky) stojí.

S touto prací souvisí především tzv. etický kodex. Je to dokument, který upravuje obecná i konkrétní pravidla práce v jednotlivých organizacích, tak jako mají etický kodex lékaři, sociální pracovníci, mají svůj etický kodex i dobrovolnická sdružení – viz. příloha.

3.3.4 Morálka

Pojem morálka pochází z latinského slova „mos“, což v češtině znamená „mrav, zvyk, obyčej“. Morálka je soubor uznávaných mravních norem. „*Morálka hodnotí lidské chování z hlediska dobra a zla, a to v porovnání s lidským svědomím.*“ (Janovský, J., 2003, str.24) Morální člověk se chová ke každému tak, jak chce, aby se ostatní chovali k němu. Člověk by se měl chovat morálně proto, aby si mohl vážit sám sebe. Morálku lze také chápat jako vnitřní kodex jednotlivce, který se chová ve shodě se svým svědomím.

3.3.5 Svědomí

Svědomí je takový vnitřní „hlídač a policajt“, který hodnotí jednání člověka. Lze jej vnímat též jako podstatnou složku mravnosti. Svědomí dává člověku schopnost morálně hodnotit své jednání což u dobrovolníků je velmi důležité. Každý dobrovolník by měl vykonávat svou službu podle svého nejlepšího svědomí a vědomí, neboť si ji vybral svobodně.

3.3.6 Norma a zákon

Proto aby mohla každá společnost fungovat musí mít své normy a pravidla, které musí respektovat a dodržovat každý občan společnosti. Normy člověku dávají určitý závazný řád. Normy můžeme rozdělit na závazné – zákony a normy mravní tzv. nepsaná pravidla. Porušení závazné normy společnost sankciuje. Dobrovolníci musí dodržovat zákony, ale i mravní normy, které jsou dány pro práci s klienty, nebo jinak vykonávanou dobrovolnou práci.

4 DOBROVOLNICKÉ PROGRAMY

V této kapitole chci popsat některé dobrovolnické programy, jejich cíle, náplně a poslání. Mým záměrem je vybrat různé druhy programů tak, abych ukázala, že dobrovolnictví může být opravdu pro každého. V programech mohou jako dobrovolníci působit i mladiství mladší 18 let, kteří mají odvahu, chtějí pomoc někomu, kdo to potřebuje a mají dostatek odpovědnosti. Horní věková hranice dobrovolníků není nijak omezená. Dobrovolnickou činnost mohou tedy vykonávat mladiství od 15 let, studenti středního školství, vysokoškoláci, ženy na mateřské dovolené, běžná produktivní populace, ale i senioři. Občas se stává, že bývalí klienti dobrovolnických programů se stávají sami dobrovolníky. Pokud si dobrovolník vybere program, který mu je blízký a je přesvědčený, že dělá dobrou věc, jeho ziskem je určitě dobrý pocit z toho, že pomáhá někomu kdo to potřebuje, setkává se s lidmi podobného zaměření s kterými je naladěný na jedné struně a vykonává činnost, která se stává i jeho zálibou.

U některých programů se budu více věnovat výběru a školení dobrovolníků, práci koordinátorů, výběru a práci supervizorů. Je to z toho důvodu, že podstatné postupy práce při jejich výběru, školení a pracovní činnosti se shodují i v jiných dobrovolnických programech. Myslím si, že dobrovolnická centra v České republice mají metodiku dobrovolnictví zpracovanou na vysoké úrovni.

4.1 Program Pět P

Dennodenně čteme v tisku, nebo slyšíme z rozhlasu a televize, že dnešní děti mají velké problémy ve škole, kolektivu a rodině, s komunikací a s autoritou a dalšími patologickými jevy současné společnosti. Tento negativní jev vychází z přirozeného vývoje vyspělé společnosti. Změny, které nastaly po roce 1989, ovlivnily naši společnost jak pozitivně, tak negativně. Pozitivní změny se týkají práv dětí, ukotvených v zákonech například zřízení krizových telefonních linek, kam mohou děti volat v nesnázích, zřízení krizových center. Děti jsou seznamovány se svými právy, ale méně již znají své povinnosti vůči společnosti. Jako negativní jevy vidím hůře dostupné volnočasové aktivity v bezprostřední blízkosti bydliště dítěte a nízkou, případně finančně nedostupnou nabídku mimoškolních aktivit na školách. Atraktivní kroužky, které děti většinou lákají, jsou pro některé rodiny finančně zcela nedostupné. Na druhé straně je řada rodičů velmi zaměstnána a na své děti mají málo času,

nemají čas je několikrát týdně vodit na zájmové kroužky, tím pádem ani nemají přehled co dělají jejich děti ve volném čase. Rodiče, které se potýkají s problémy s nezaměstnaností a s financemi jsou po určité době psychicky vyčerpaní a na své děti nepůsobí zcela správně a své problémy přenášejí i na děti. Děti mají méně povinností, než-li tomu bylo dříve. Setkáváme se u dětí s novým fenoménem – nudou. Děti, které se nudí vymýšlí aktivity, které by jim zvedly adrenalin, nebo sedí doma u televizorů a počítačů. Venkovní aktivity těchto „nudících se“ dětí časem hraničí s dodržováním zákonných norem. Pokud se hranice překročí, zasáhne sociální úřad, který podle předpisů a zákonů jedná a může dítě rodičům až odebrat. Tyto děti ani neví jak mohou trávit volný čas. Cílem programu Pět P je ukázat dětem, které mají nějaké problémy jak aktivně trávit volný čas tak, aby je to zajímalo a naplňovalo a také aby byly sebevědomé. Dobrovolníkům, kteří pracují v programu Pět P to zase přináší nová přátelství, naučí se řešit vzniklé problémy, mají dobrý pocit z toho, že dokážou pomoci kde je to potřeba a určitě si zvýší své sebevědomí. V tomto programu pracují převážně mladí lidé a práce jim přináší velké zkušenosti do budoucího života.

Program Pět P je individuální preventivní volnočasový program pro děti postavený na principu dobrovolného vztahu mezi dítětem a dospělým dobrovolníkem. Pět P charakterizují první počáteční písmena slov – přátelství, prevence, podpora, péče a pomoc. Tato slova zároveň vyznačují hlavní záměry a cíle programu.

4.1.1 Historie vzniku programu

Program Pět P přišel do České republiky z USA, kde jeho počátky se datují od roku 1902. Tehdy se skupina žen z New Yorku, rozhodla pomáhat mladým dívkám, které měly problémy se zákony a dostaly se před soud pro nezletilé děti. Skupina žen se jmenovala Catholic Big Sisters of New York. Na popud člena soudního dvora Clarka Ernesta K. Coultera vzniklo tamtéž organizované hnutí Big Brother. K. Coulter obdržel příslib od skupiny významných mužů, že se každý z nich bude věnovat jednomu chlapci. Obchodník a člen židovské komunity zaměřené na charitu Irvin F. Westheimer po několika letech apeloval na své přátele, aby se zapojili do těchto hnutí a pomáhali tak problémovým a znevýhodněným dětem. V roce 1910 vznikla organizace Big Brother také v Cincinnati.

Před první světovou válkou se obě hnutí lišila svým přístupem k dětem a prací s nimi. Společný cíl však obě hnutí měla společný – pomoc dětem z neúplných rodin, jejichž morální, duševní a fyzický růst byl ohrožen špatným rodinným prostředím. Roku 1922 byly

již vytvořeny požadavky a standardy práce. Tato pravidla požadovala po dobrovolnících osobní nasazení a určité profesionální znalosti při řešení situací vzniklých v agentuře. V době Národní krize (r. 1937) obě hnutí svou činnost ukončila, přesto místní agentury programu ve své činnosti pokračovaly.

Během druhé světové války bylo hnutí Big Brother znovu obnoveno, hnutí Big Sisters začalo fungovat až roku 1970 jako Big Sisters International. V roce 1977 se tato hnutí spojila do jedné asociace pod názvem Big Brother Big Sisters of America – BBBSA.

Hlavní myšlenka asociace je stále stejná – dospělý kamarád má na starosti jedno dítě, které má nějaký problém. Kamarádský vztah dítěte s velkým přítelem má pomoci v překonávání těžkého období nebo problémů jakéhokoli typu. Práce asociace je založena na přátelství jako nejzákladnějším aspektu vztahu, které má vzbudit pocit důvěry a tím pomoci dítěti změnit své chování a poučit se bez ohledu na problém nebo chování. Společné zážitky jsou tou největší ingrediencí probíhané změny. Posláním BBBSA je vytvářet pozitivní změny v životech dětí a mládeže, pomáhat jim využívat maximálně svůj potenciál, aby vyrostli v sebejisté, schopné a samostatné jedince.

Do dnešní doby má BBBSA více než 500 poboček v USA, další v Kanadě, Velké Británii, Izraeli, Litvě, Slovinsku, Novém Zélandu, Japonsku, Jižní Koreji a dalších zemích. Mezinárodní asociace Big Brother, Big Sisters International se v čele se svou prezidentkou Dagmar McGill a podporou Open Society Fund (OSF) zaměřila na země východní Evropy.

Nadace OSF v roce 1995 založila podle úspěšného projektu BBBSA program Pět P v Praze, který se rozšířil do více než desítky měst po republice. Roku 1996 program Pět P převzalo, od nadace OSF, nově vzniklé občanské sdružení Hestia. Byl to pilotní program tohoto již velmi dobře zavedeného občanského sdružení, které vyhláší své poslání – rozvoj a podpora dobrovolnictví a má již další dobrovolnické programy.

Založení asociace Pět P v České republice (1999) napomohlo k tomu, aby koordinovala práci jednotlivých center, která vznikla po celé republice. Síla Asociace vychází z její rozmanitosti, její základní metodika je společná, ale aplikace metod se liší a přizpůsobuje místním podmínkám, složení dobrovolnickému týmu a preferencím koordinátorů. Tento program má výhodu v tom, že má stejné cíle a zároveň je přizpůsobivý potřebám v regionech.

4.1.2 Činnost programu

Hlavní činností programu Pět P je nabídnout dítěti vztah s dospělým dobrovolníkem, se kterým se dítě ve svém volném čase schází. Schůzky jsou domlouvány obvykle jedenkrát za týden, trvají 2 -3 hodiny a měly by naplňovat časový horizont alespoň jednoho roku. Náplň schůzek závisí především na dítěti, ale též na dobrovolníkovi. Dělají to, o co se zajímají, chodí do kina, divadla, na výstavy, sportovat. Hrají hry, kreslí, zpívají a vyvíjí pracovní činnost v klubovně, která je součástí programu. Dělají zkrátka to, co je pro dítě přínosné. Postupem času vzniká tak mezi dobrovolníkem a dítětem pevný vztah, který je ukotvením přátelství, zázemím a jistotou pro dítě. Nové životní situace a zcela nové zkušenosti by měly být pro dítě základním pilířem lepší budoucnosti. Dlouhodobý vztah mezi dobrovolníkem a dítětem má vytvořit prostor pro růst sociálních dovedností, posilovat sebevědomí dítěte a rozšířit jeho motivaci k navazování přirozených vrstevnických vztahů. Tento program ukazuje dětem svět mimo rodinu, který někdy bohužel z různých důvodů ani neznají. Program učí dítě jak smysluplně trávit volný čas, kdy není ve škole a nemá jiné povinnosti.

Vztah dobrovolníka a dítěte má i jiná pravidla. Neměl by nahrazovat vztah rodičovský, neměl by být založený na doučování a dobrovolník by neměl mít roli „hlídacího psa“, nebo dokonce terapeuta. Dobrovolník je zde v roli průvodce, ne vůdce. Dobrovolník v programu zvaný bigouš (přeneseno z anglického Big Brother) má být pro dítě – litlíka (používané označení dětského klienta z anglického Little Brother) přirozenou autoritou, vzorem, rádcem, pomocníkem, průvodcem jiného světa, i tím kdo dítěti otevírá nové cesty a je mu zároveň na této cestě oporou.

Vztah dobrovolník – dítě by měl být rovnocenný. Oba by si měli navzájem uspokojovat své psychické potřeby, doplňovat se a obohacovat. Může se stát, že místo pozitivního vlivu na psychický vývoj dítěte existuje riziko negativního dopadu a vzniku nežádoucích problémů. Je možné, že dobrovolník naváže s dítětem tak intenzivní vztah, který dítě nezvládne a stane se na bigoušovi závislé. Dobrovolníkovi, který se věnuje malému klientovi, organizuje jeho volný čas a podílí se s ním na aktivitách, které rodiče s ním z jakýchkoliv důvodů neprovozují, hrozí vznik závislosti ze strany litlíka. Aby k této situaci nedošlo, jsou prováděny pravidelné skupinové i individuální supervize

4.1.3 Výběr dobrovolníků

V roce 200 byl vypracovaný Manuál Pět P pro Českou republiku z kterého čerpám v této kapitole. Bude zde popsán téměř celý manuál, aby bylo zřejmé, že uchazeči jsou velice pečlivě vybírání a příjem jak dobrovolníků, tak vhodných dětí do programu je detailně zpracován. Jeden z nejnáročnějších faktorů úspěchu celého programu je výběr, výcvik a supervize dobrovolníků. Vzhledem k charakteru programu, který je náročný na vztah mezi malým klientem a dobrovolníkem jsou na výběr a supervizi dobrovolníků kladeny mimořádné nároky. Dobrovolník musí být starší 18 let. V České republice, narozdíl od zahraničí, kde vykonávají tuto službu i čtyřicátníci, se nejvíce setkáváme s dobrovolníky z řad studentů. Výběr dobrovolníků je v České republice zodpovědný a přijetí uchazečů o dobrovolnou činnost v programu Pět P, má několik fází.

1) Výběr a příprava dobrovolníků

a) orientační pohovor zájemce s regionálním koordinátorem projektu.

Cílem pohovoru je seznámit zájemce o účast v programu se základními pravidly, časovou náročností a zodpovědností, kterou na sebe účastí v projektu berou. Jsou seznámeni i se zisky, jež vyplývají z účasti na programu – odborná příprava, sebepoznání, navázání přátelství, osobní obohacení o zajímavá setkání a navázání nových vztahů, možnost kvalitní supervize. Dalším cílem pohovoru je dozvědět se něco bližšího o zájemci - jaké motivy jej vedou k rozhodnutí stát se dobrovolníkem, ke zjištění jeho životních hodnot a postoji k dobrovolnické práci.

b) psychologické posouzení uchazeče, včetně cílené psychologické diagnostiky.

Národní koordinátor s regionálním supervizorem vybírají vhodné psychologické metody, kterými posuzují osobnostní rysy a psychosociální zralost při předběžném výběru dobrovolníků. Tento proces je potřebný ještě před zařazením uchazeče do kurzu.

c) 30ti hodinový intenzivní kurz spojený se základním psychologickým posouzením předpokladů pro účast v programu

Tento kurz probíhá pod vedením koordinátora a supervizita programu zpravidla jako třídní soustředění skupiny potencionálních zájemců o dobrovolnickou spolupráci. Hlavní náplní kurzu je praktický nácvik nezbytných sociálně psychologických dovedností a získání základních teoretických znalostí. Nezbytnou součástí je řešení modelových situací, které mohou během výkonu služby nastat. Soustředění je též

využito k hodnocení základních psychologických předpokladů uchazečů pro účast v programu. Přítomný supervizor při tom využívá základní cílenou psychologickou diagnostiku, metody pozorování a řízený rozhovor. Pokud je kurz součástí předběžného výběru, neprovádí se psychologické posouzení, ani diagnostika. Supervizor doporučí uchazeče na zařazení do programu, nebo je mu doporučena možnost vyřešit si případné vlastní problémy a teprve poté se ucházet o přijetí do programu Pět P. Může mu být též nabídnuta jiná forma dobrovolné spolupráce bez přímého a soustavného kontaktu s dítětem. V ojedinělých a zdůvodněných případech je možno kurz nahradit individuálním způsobem. V takovémto případě by dobrovolník měl absolvovat individuální rozhovor s koordinátorem. Měl by podstoupit také individuální rozhovor se supervizorem, včetně cílené psychologické diagnostiky. Navíc by se měl minimálně dvakrát zúčastnit skupinové supervize.

d) fáze odborné přípravy zájemců

V této fázi přípravy zájemců jsou připraveny přednášky, besedy a další aktivity, které zabezpečuje koordinátor, supervizor, nebo externí lektor. Dobrovolníci se seznamují s případnými úskalími, která se mohou vyskytnout v budoucím vztahu se svěřeným dítětem. Nevyhnutelnou situací je účast na supervizních skupinových setkáních dobrovolníků, kteří již o svěřené děti pečují. Již v této době, pokud to možnosti dovolují, je vytvořena dvojice dobrovolník – dítě. Výběr dvojic provádí koordinátor programu se supervizorem a lektorem výcviku, tak aby potřebné dítě získalo optimálního staršího kamaráda z řad uchazečů. Po skončení této fáze je s dobrovolníky podepisována dohoda o spolupráci na programu Pět P. Z dobrovolníků s dostatečnými zkušenostmi v programu si koordinátor po doporučení supervizora, vybírá své dobrovolné asistenty. I v této fázi může koordinátor programu odmítnout spolupráci s dobrovolníkem, pokud se prokáže, že osobní charakteristika, nebo aktuální psychický stav by nebyl vhodný při práci s dítětem. Dobrovolníkovi je nabídnuta jiná forma dobrovolnické činnosti a může mu být zprostředkována konzultace s jiným odborníkem.

2) Supervize dobrovolníků

Průběžná systematická supervize je nezbytnou podmínkou participace na programu. Opakovaná neúčast na supervizních setkáních je vždy důvodem pro vyřazení dobrovolníka a ukončení kontaktu.

Formy supervize:

a) pravidelná setkání s koordinátorem programu.

Zejména na počátku svého kontaktu s dítětem, řeší dobrovolník s koordinátorem všechny možné organizační a jiné problémy. Koordinátor se stává mediátorem kontaktu s rodiči svěřených dětí, školskými a dalšími zařízeními. Na přání koordinátor zprostředkuje dobrovolníkovi individuální supervizi.

b) individuální supervize.

Každé z regionálních center programu Pět P má svůj tým supervizorů z řad psychologů, lékařů a případně dalších odborníků, kteří jsou účastníkům programu na požádání průběžně k dispozici. Dobrovolníci s nimi řeší především náhle vzniklé, ohrožující či jinak závažné problémy ve vztahu se svěřeným dítětem, případně s jeho sociálním okolím. Se supervizorem může dobrovolník individuálně řešit i své vlastní psychické problémy, které by mohly negativně ovlivňovat vztah se svěřeným dítětem. Individuální supervize slouží také k řešení problémů, na které při skupinové supervizi nebylo dost času, nebo se ukázala skupinová terapie vzhledem k osobní problematice dobrovolníka jako nevhodná. Dobrovolník si může sjednat individuální supervizi buď přímo, nebo prostřednictvím svého koordinátora. Záleží na regionálních podmínkách. Je však důležité, aby systém činnosti programu umožnil realizaci individuální supervize nejpozději do týdne od doby, kdy o ni dobrovolník požádá.

c) skupinová supervize.

Skupinová supervize představuje základní formu supervize programu Pět P. Probíhá minimálně jedenkrát měsíčně. Minimálně 80% účast v průběhu roku je pro dobrovolníky povinná. Při nesplnění této podmínky hrozí vyřazení z programu. Supervizí skupina má maximálně 10 – 15 členů, každá je vedena alespoň jedním supervizorem s příslušným koordinátorem. Nejčastější a stěžejní formou skupinové supervize je tzv. případová práce. Jedná se o probírání, rozebírání a hodnocení konkrétních situací a problémů jednotlivých dvojic (dobrovolník – dítě). Pokud to situace vyžaduje je možné využívat i jiné aktivační techniky (hraní rolí, psychodrama, ...), které mohou pomoci řešit konkrétní problémy ve vztahu dobrovolník – dítě. Vždy pod dohledem supervizora a koordinátora. Ke skupinové supervizi patří i tzv. „tematické skupiny“, kdy skupina řeší některé typické problémy jednotlivých fází kontaktu dobrovolník – dítě. Úlohou supervizora a koordinátora je spíše iniciovat a facilitovat vlastní kreativní aktivity účastníků. Velmi

vhodným doplňkem skupinové supervize mohou být přednášky, besedy a skupinové diskuse k aktuálním tématům jako jsou zneužívání drog, puberta, volnočasové aktivity, záškoláctví, aj..

4.1.4 Výběr supervizorů

Supervizorem se stává nejčastěji psycholog, lékař, pedagog či jiný odborník, který ve své profesi přichází do styku s obdobnou problematikou jako je hlavní náplň programu Pět P. Supervizor pomáhá řešit vzniklé problémy dvojic, dobrovolníka, dítěte či jeho rodiny. Může doporučit další konkrétní odbornou péči. Supervizor je odborným garantem programu. Supervizora vybírá regionální koordinátor a ve spolupráci s národním koordinátorem programu organizuje jeho odbornou přípravu. Národní koordinátor organizuje přibližně jednou ročně celostátní setkání supervizorů. Než-li je nový supervizor přijat do programu, je nutné, aby se zúčastnil v roli účastníka skupinové supervize a třicetihodinového kurzu. Pokud odborník již podobnou činnost vykonával někde jinde, je dána garance potřebné odbornosti, koordinátor má možnost účast na programech v některých případech prominout.

4.1.5 Činnost koordinátora při práci s dětskými klienty

Koordinátor je osoba podílející se na získávání dětí a dobrovolníků do programu. Pět P. Udržuje kontakty mezi všemi účastníky programu – rodiče, dítě, dobrovolník, supervizor. Koordinátor řídí a kontroluje průběh celého programu.

Koordinátor programu Pět P také vede pro potřeby supervize regionálního centra pracovní deník, tzn. dokumentaci o všech podstatných událostech a jednáních, zejména výcvicích, supervizních i jiných setkání, o vytváření a ukončení činnosti dvojic, o kontaktech se sdělovacími prostředky, zástupci organizací, se sponzory a pod.

1. Výběr dětí do programu

Z počátku fungování programu, přibližně dva roky, se koordinátor obrací na odborná pracoviště s nabídkou spolupráce. V pozdější době regionální centra oslovují sami rodiče, výchovní poradci na školách či pedagogicko psychologické poradny. Koordinátor Pět P informuje rodiče o programu, a o tom jaké musí účastník splňovat požadavky. Po získání

informací o dítěti si koordinátor domluví informativní schůzku s rodiči bez přítomnosti dítěte.

2.První informativní schůzka

Pokud je ze strany rodičů vážný zájem zařadit své dítě do programu, probíhá osobní pohovor s rodiči, nebo zákonným zástupcem dítěte, kde jsou seznámeni s podmínkami a náplní programu. Koordinátor se snaží získat co nejvíce potřebných informací o dítěti a jeho rodinném zázemí.

3.Pohovor s dítětem

Pohovor s dítětem je zaměřen na jeho zájmy a představy o budoucím kamarádovi a aktivitách, které by chtěl dělat. Rozhovor musí být veden bez rodičů, aby se dítě mohlo plně otevřít a zjistit pravou motivaci dítěte k zařazení do programu.

Děti i rodiče musí souhlasit se zařazením do programu.

Koordinátor shrne veškeré dostupné informace a posoudí zda-li je dítě vhodné zařadit do programu. Pokud si není jist o vhodnosti zařazení dítěte, konzultuje tuto situaci se supervizorem.

4.Vytvoření dvojic

Při vytváření dvojic je brán prvotní ohled na uspokojování potřeb dítěte, teprve potom se zohledňují preference dobrovolníka. Koordinátor vybere vhodné dvojice a svůj návrh konzultuje se supervizorem.

Koordinátor předá informace rodičům dítěte o dobrovolníkovi, který by mohl být potencionální kamarád jejich dítěte. Zároveň seznámí dobrovolníka s informacemi o dítěti, které mu má být přiřazeno. Toto předávání informací probíhá, aniž by se obě strany sešly.

Obě strany musí vyslovit souhlas či nesouhlas s navrhovaným partnerem. V případě nesouhlasu jedné strany, koordinátor hledá jiného partnera.

Před prvním setkáním dobrovolníka s dítětem může koordinátor domluvit setkání rodičů dítěte a vybraného dobrovolníka za přítomnosti koordinátora. Při této schůzce, v případě souhlasu obou stran, se vyplní připravené dotazníky a smlouvy, které každá strana dostane v kopii. Poté již následuje první setkání všech zúčastněných – rodiče (zákonný zástupce

dítěte), dítě, dobrovolník a koordinátor, který všechny navzájem představí, a zopakuje všem základní pravidla programu Pět P.

Dítě a dobrovolník si domluví první schůzku.

5. Odborný dohled nad dvojicí

V prvním půl roce koordinátor průběžně kontaktuje rodiče, dítě i dobrovolníka a sleduje vyvíjející se vztah ve dvojici. Po půl roce, pokud to situace nevyžaduje a nejsou problémy, kontaktuje dvojici, dobrovolník a dítě, již méně.

Koordinátor zasahuje do vztahu jen tehdy, dojde-li k porušení základních pravidel programu Pět P – dítě nechodí na schůzky, rodiče využívají dobrovolníka i jinak, nebo zakazují dítěti setkávat se s dobrovolníkem. Pokud se zjistí, že problém s dítětem či jeho rodinou je natolik závažný, že hrubě narušuje průběh programu, doporučuje koordinátor odbornou pomoc buď konzultací rodičů se supervizorem, nebo doporučením specializovaného pracoviště.

Po celou dobu trvání vztahu dvojice, vede koordinátor programu Pět P dokumentaci o dvojici, ve které jsou kromě základních dokumentů, vedeny záznamy o navázání, vývoji a průběhu vztahu, o náplni schůzek, o poznatcích ze skupinových supervizních setkání i dalších akcí, záznamy o problémech a jejich řešení, o kontaktech s dalšími spolupracujícími institucemi a organizacemi.

4.1.6 Organizace dalších činností pro děti a dobrovolníky

Pro náležitý průběh programu Pět P je důležitá knihovna, vybavená společenskými hrami a potřebami pro výtvarné práce. V této klubovně se mohou dvojice scházet při nepřízní počasí, vznikají tu další nápady jak využívat další volný čas. Dvojice si tu mohou navzájem vyměňovat své společné zážitky .

Klubovna také slouží jako neformální pole, kde dvojice s koordinátorem a supervizorem plánují další společné aktivity a jejich zaměření. Organizují se např. letní víkendové výlety v přírodě s vybraným programem, vlastní vernisáže, návštěvy kulturních nebo sportovních zařízení.

Klubovna se používá též jako přednáškový sál pro pozvané odborníky, kteří dvojicím přednášejí tematiku blízkou programu Pět P, například problematika sociálně právní

ochrany dětí a mládeže z různých hledisek, otázky toxikománie, náboženských hnutí a sekt, problematika minorit v majoritní společnosti apod.

Program Pět P je vhodné doplnit letní aktivitou, například táborovým pobytem v přírodě, resp. společnými víkendovými akcemi.

4.2 Canisterapie

S touto metodou jsem se setkala osobně před dvěma lety na výcvikovém táboře pro retrievery. Měla jsem možnost vidět v jednom domově důchodců canisterapeutický tým při práci. Úžasná byla reakce klientů domova důchodců. Senioři byli vytrženi z apatie a se zájmem a neskryvanou radostí si hráli se psi, hladili je, dávali jim pamlsky. Na tomto táboře byla též rodina, která měla postiženého syna. Pořídili si psa, aby mohli sami vykonávat canisterapeutickou terapii. Zkušený tým psovodů nám předvedl polohování psa s pacientem a různé podněty, které malého chlapce nutily k aktivitě, kterou jinak sám nevyvíjel. Byl to úžasný a nezapomenutelný zážitek. Canisterapie nejenže pomáhá handicapovaným, seniorům, dětem ve školkách, ale též podněcuje terapeuty – psovody (dobrovolníky) k vymýšlení nových aktivit pro své klienty. Psovodi své psy musí cvičit k absolutní poslušnosti. Nehrozí tedy, že tito psi by mohli být agresivní. Lze tedy říci, že dobrovolnictví v canisterapii přináší pozitiva pro všechny zúčastněné strany – pro klienty, psovody i psy.

4.2.1 Co je canisterapie

Jednoduše řečeno canisterapie je léčba pomocí psa. Canisterapie je složenina dvou slov. Canis znamená pes a terapie se dá vysvětlit pojmem od ošetřování po udržení a zlepšování stavu jak psychického tak tělesného. Zvířata aktivují naše vlastní léčebné síly, tvrdí odborníci, říká se tomu biofilie. Je to potřeba člověka po blízkém spojení s přírodou, zejména se zvířaty. Canisterapeutický tým je psovod (převážně z řad dobrovolníků) a pes, který musí splňovat určitá kritéria.

4.2.2 Vznik Canisterapeutického svazu v České republice

Koncem osmdesátých let minulého století byla v televizi ukázka, jak se využívá v USA psů u nemocných dětí. Tehdy v České republice se této metodě nikdo nevěnoval. Jednoho zkušeného pejskaře však tato metoda zaujala natolik, že začal shánět nějaké materiály

a informace jak by mohl s canisterapií začít. Narážel však na nepochopení, neochotu a výsměch, proto začal psát články o canisterapii do regionálních novin. Ozvaly se mu dvě ženy, které tato metoda také zajímala a rozhodly se založit občanské sdružení. Jezdili po celé republice, sháněli zkušenosti jak lze využívat psů k léčbě lidí. Nejvíce informací a zkušeností získali při návštěvách a seminářích ve Speciální škole pro děti s těžkými kombinovanými vadami v Blansku. Bylo nutné získávat materiály o canisterapii z ciziny a pomalu dostávat tuto novou metodu do podvědomí lidí. Přes veškeré problémy s úřady, administrativou a nepochopením se tomuto muži a pár zapáleným lidem, kteří milovali své psy a chtěli pomáhat lidem podařilo založit 4.června 2002 Canisterapeutický svaz (Cantes). Začátky nebyly vůbec jednoduché. Mnoho členů, když poznali jaké vysoké nároky má canisterapie na psovody, raději z organizace odešli. Přes veškeré nepříjemnosti se canisterapie v České republice začíná slibně rozvíjet.

4.2.3 Základní požadavky na canisterapeutický tým

Pes - musí mít pevnou povahu bez bázlivosti a agresivity, která se prověřuje zkouškami. Mít rád zvířata, nebo je alespoň tolerovat. Musí milovat cizí lidi. Ovládat základní poslušnost (přivolání, sedni, lehni, stůj, ovladatelnost na vodítku a zákaz – přerušení- vykonávané činnosti). Nezáleží na velikosti ani na průkazu původu. Také malý psík dokáže dát značnou dávku veselí a zlepšení psychiky. Statný pes zvyšuje sebevědomí a buduje toleranci.

Psovod – je nutné, aby uvážil svou schopnost a odolnost zvládnout zátěž, která na něj bude po určitou dobu kladena. Musí být především člověkem ochotným obětovat svůj volný čas, měl by mít sociální citění a stále se učit. U psovoda je důležité, aby se před výkonem canisterapie seznámil s postižením klientů a dalšími důležitými jevy pro práci. Při práci s postiženými dětmi by měl znát psovod základy speciální pedagogiky. Některé neziskové canisterapeutické organizace pořádají pro psovody na toto téma povinná školení a semináře.

4.2.4 Metody canisterapie

S postupnou profesionalizací canisterapie se začaly v 80. letech rozšiřovat dvě metody:

1. Animal Assisted Therapy (AAT) – terapie pomocí zvířat, cílené intervence – posílení žádoucího chování nebo utlumení nežádoucího chování pacienta, tuto terapii lze rozdělit ještě na

- pasivní , kdy pes má pozitivní efekt již pouhou svou přítomností v určitém prostředí
 - interaktivní, kdy klient pečuje o zvíře stále (rezidentní typ – zvíře přítomné v ústavu) nebo formou projektů v různých časových délkách a pravidelnosti (návštěvní typ)
2. Animal Assisted Activities (AAA) – činnosti za účasti zvířat, výsledky lze vyjádřit pouze v pocitech – radost, spokojenost, štěstí. (www.volny.cz/siriustrebic/)

4.2.5 Jak pomáhá canisterapie dětem

Canisterapie se odehrává pro dítě v přirozeném prostředí, které navozuje pocit jistoty. Provádí se doma, ve školském zařízení, stacionáři nebo na rekondičním táboře. Při prvním kontaktu pes – dítě jsou většinou přítomny rodiče. Terapeut tak může pozorovat chování všech přítomných. Efekt canisterapie je možné sledovat pouze pomocí předem vypracovaných škál a záměrného pozorování. Dítě je testováno na začátku terapie a po delším časovém intervalu opět. Výsledky jsou porovnávány.

1. Rozvoj citových schopností
 - terapie v herně nebo venku – hlazení psa, mazlení (uspokojování potřeby něžnosti)
 - navozování komunikace dítěte se psem – cílem je snížit nesmělost a uzavřenost a podpořit spontánnost projevu ve vztahu k jiným osobám
 - při používání velkých psů - rozvoj pocitu bezpečí, při použití malých psů – rozvoj ochranných a pečovatelských postojů u dítěte
 - při poznávání nových věcí ve společnosti zvířete odbouráváme neopodstatněný strach a odvádíme pozornost od vlastních potíží dítěte
 - při použití skupinové terapie (více psů a více dětí) – rozvoj komunikace a zvládnutí chování v kolektivu
2. Rozvoj rozumových schopností
 - cílenou hrou a plněním úkolů budíme u dítěte zájem o určité aktivity s cílem zvyšovat dobu soustředění se na tuto činnost
 - pozorováním chování psa, zkoumáním jeho stavby těla (uši, ocas, oči,...) rozvíjíme pozorovací schopnosti i správné návyky chování se k ostatním (lidem i zvířatům)
 - s použitím různých pomůcek (míče, kroužky) a zadáváním různých úkolů dítětem psovi se zlepšují komunikační dovednosti, rozšiřujeme slovní zásobu a zejména

v oblasti logopedie i vyjadřovací schopnosti. Mohou se zde zapojit i výtvarné a hudební techniky

- k nácviku sebeovládání dítěte využijeme krmení psa či jiné situace, kdy je třeba psa nevyrušovat
- pro autisty, kteří mají svůj vlastní vnitřní svět a komunikují na jiné úrovni, je kontakt se zvířetem, které komunikuje jednoduše a jednoznačně, srozumitelný. Autisty se zvířaty sbližuje jejich způsob myšlení- myšlenky probíhají v obrazech, a proto pes velmi dobře plní roli prostředníka v komunikaci s lidmi. Prostřednictvím psa můžeme zmírňovat u těchto dětí agresivitu, neboť ke zvířeti si najdou cestu rychleji a chovají se k němu lepším způsobem než k jiným členům rodiny.

Obr. 1. Canisterapie v dětském stacionáři – rozvíjení motoriky.

Obr. 2. Canisterapie v dětském stacionáři – nácvik sebeovládání.

3. Rozvoj pohybových schopností

- Formou různých společenských her (házání míčků, napodobování činností psa, dosahování vzdálených míst – překážková dráha, honění apod.) zvyšujeme u dětí motivaci k pohybu i jejich pohybové schopnosti, rozvíjíme hrubou i jemnou motoriku, ve společnosti psa učíme děti vhodně relaxovat.

(<http://www.volny.cz/siriustrebic>)

Canisterapie umožňuje velmi dobrou integraci zdravotně postižených dětí do kolektivu zdravých dětí. Hra se psem tyto děti spojuje a navazují mezi sebou snadněji sociální kontakt. Terapeut se psovodem volí takové činnosti, které jsou vhodné pro daný kolektiv. Záleží na tom zda-li je dítě samostatně pohyblivé, částečně, nebo zcela imobilní.

Dobře vycvičený pes pozná 15-20 minut dopředu u epileptika jeho záchvat a varuje terapeuta a okolí o blížící se situaci. Pes totiž dokáže reagovat na změny v chování, pachu potu a elektromagnetického pole těla.

Obr. 3. Canisterapie v dětském stacionáři – rozvoj citových schopností.

Obr.4 . Canisterapie v dětském stacionáři – rozvoj motoriky.

4.2.6 Jak pomáhá canisterapie seniorům

Stárí je přirozený vývoj člověka. Se stářím však přichází i spousta změn, které ne vždy starší lidé dokáží sami dobře zvládnout. V první řadě se jedná o odchod do důchodu a tím spousta volného času, který neumí leckdy senioři naplnit, dále je to odchod a osamostatnění dětí, přicházejí různá onemocnění, mobilita je menší a nejhorší událost, která seniora potká je ztráta životního partnera.

Pokud nemá starý člověk koníčky, které ho zcela pohltí, přátele, s kterými tráví volný čas, nebo rodinu, která ho všestranně podporuje, pak takový člověk ztrácí životní elán, může být lhostejný k dění kolem sebe, mohou se dostavit psychické a tím spojené zdravotní problémy a s postupujícím časem se uzavírá více a více do sebe. Tito lidé opouštějí domov jen v nutných případech, jako je obstarání potravin nebo návštěva lékaře. Může se stát, že přestanou vycházet ze svého domova zcela a zůstanou odkázáni na sociální služby. Z různých důvodů odcházejí někteří staří lidé do domovů důchodců. Je to další nelehký životní zlom, který nepřináší pro psychickou a zdravotní stránku seniorů nic dobrého. Staří lidé se již špatně adaptují a integrují do nového prostředí. Zde můžou pomoci dobrovolníci se svými psy.

Canisterapie se může uskutečňovat u seniora doma, nebo též v domově důchodců, kde se většinou vykonává se všemi seniory, kteří mají zájem. Canisterapie se seniory je složitější než-li s dětmi. Terapeut a jeho pes se musí dostat za vybudovanou bariéru seniora. Terapeut

musí vymýšlet takové aktivity se svým psem, aby dokázal do děje vtáhnout i seniora, který má psychické problémy, a tak se začal pomalu svému okolí otevírat. Je však dokázáno, že pokud se terapie u seniorů podaří, stařečkům se snižují psychické problémy, může klesnout vysoký krevní tlak, jiná onemocnění mají zlepšující se tendenci, lidé začnou daleko více vnímat čas, protože se těší na další návštěvu milých a hodných chlupáčů se svým pánem.

4.3 Dobrovolnictví v nemocnicích

Téměř každý z nás zažil kratší či delší pobyt v nemocnici. Už jen ten fakt, že jsme nemocní, nebo máme nějaký úraz nám na psychice nepřidá. Nemocniční prostředí v nás vyvolává různé emoce. Zvláště u dlouhodobě hospitalizovaných pacientů se může zhoršovat psychický stav, který často blokuje uzdravování těchto nemocných lidí. Dny v nemocnici jim velmi pomalu utíkají, na čtení se nemohou soustředit, některým pacientům to ani zdravotní stav nedovolí, pokud je na pokoji s větším počtem pacientů televize, nemají možnost si vybrat program, který by je zajímal a navíc, televize se nedá sledovat od rána do večera několik dní, týdnů nebo měsíců. Pokud mají štěstí a jsou v nemocnici, která spolupracuje s dobrovolníky, nemusí být pro tyto pacienty pobyt na oddělení tolik frustrující. Dobrovolníci spolupracující s nemocnicí se starají o blaho a psychickou pohodu pacientů. *„Tvůrčí projev pacienta v době nemoci a léčby motivuje a zvyšuje zájem o jeho vlastní uzdravení, aktivizuje ke spolupráci a zapojení vlastních sil při léčbě, zvyšuje celkové emocionální ladění a komunikační schopnosti. V tomto smyslu má zapojení dobrovolníků v nemocničním prostředí významný oboustranný přínos. Pro pacienty je důležitým podpůrným léčebným prvkem, dobrovolníkům tato činnost otvírá jiné životní souvislosti, studentům přináší cenné zkušenosti pro jejich budoucí profesi.“* (Tošner, Sozanská, 2006, str.115)

Ve vyspělých státech světa je dobrovolnická pomoc běžnou a často i prestižní záležitostí. Dobrovolníci pomáhají v mnoha oblastech a jsou samozřejmou součástí zdravotní péče. Pracují například v informačních recepcích, v organizačních a administrativních odděleních, zajišťují nezdravotnický servis, pečují o pacienty a jejich pohodu, vykonávají pomocné práce na frekventovaných ambulancích, pomáhají s údržbou areálu.

V České republice byla první FN Motol, kde dalo vedení dětské onkologie a nemocnice v roce 1999 souhlas, aby pod vedením Národního dobrovolnického centra Hestia

a za podpory nadace Open Society Fund Praha byl vyzkoušen projekt zapojení dobrovolníků v nemocničním zařízení. V roce 2000 se k projektu připojila nemocnice v Kroměříži s dětským ortopedickým oddělením. Postupně se přidávaly další nemocnice a zdravotnická zařízení. Nejčastěji spolupracují nemocnice s neziskovými organizacemi, které mají s proškolením a vedením dobrovolníků zkušenosti. Dobře připravený a dobře vedený dobrovolnický program může výraznou měrou přispět ke zlidštění nemocničního prostředí a zlepšení kvality péče. Dobrovolnické centrum FN Motol a Hestia vydaly manuál „Praktický průvodce programem Dobrovolníci v nemocnicích“, který by měl pomoci nemocnicím, nebo sociálně zdravotnickým zařízením s rozhodnutím, zda spolupracovat s dobrovolníky. Posláním dobrovolnického programu je posilovat duševní pohodu pacienta a jeho postoj k aktivní spolupráci na uzdravení. Dobrovolník může pacientům pomoci překlenout nepříjemné chvíle v nemocnici a přispět k rychlejší léčbě. Hlavní zásadou programu je vytvořit fungující řád dobrovolnické pomoci tak, aby nenarušoval léčebný režim a provoz v nemocnici. Další zásadou je, aby vhodně doplňoval práci odborného personálu.

Co přináší dobrovolnictví v nemocnicích pacientům, jeho rodině, personálu a vlastní nemocnici?

Přínos pacientovi a jeho rodině:

- Změna nemocničního stereotypu
- Aktivizace, motivace, vyplnění volného času
- Objevení nových nebo obnovení starých dovedností
- Zlepšení emocionálního ladění a spolupráce s personálem
- Zvýšení zájmu o vlastní uzdravení a tvůrčí přístup k životu
- Možnost odpočinku a regenerace sil rodiče v době přítomnosti dobrovolníka u dítěte
- Možnost odpočinku aktivním zapojením do kreativních činností

Přínos pro personál:

- Odlehčení a více času na odborné činnosti
- Přímá pomoc s některými vybranými činnostmi
- Změna atmosféry a nový pohled na práci na oddělení
- Organizace kulturních a benefičních akcí pro oddělení

- Fundraising (získávání financí pro fondy, nadace, projekty od fírem, donátorů a sponzorů)

Přínos pro nemocnici:

- Pomoc na hospodářsko organizačním a technickém úseku - informační služba, zahradnická pomoc v areálu apod.
- Pomoc s administrativními činnostmi
- Pomoc s organizací větších jednorázových akcí
- Public relation organizace (styk s veřejností a k veřejnosti)

4.3.1 Činnost dobrovolníků v nemocnici

- Vyplňují volný čas dlouhodobě hospitalizovaných dětských i dospělých pacientů – vedou a účastní se skupinových zájmových aktivit a kroužků (výtvarné a rukodělné práce, hudba a zpěv, doučování jazyků, skupinové čtení, fotografování, práce na počítači). Záleží na tom jaké dovednosti můžou dobrovolníci nabídnout.
- Vykonávají individuální společníky pro pacienty.
- Pomáhají při tvorbě a realizaci tematických a motivačních programů pro pacienty (příprava tematických výstav, nákup potřeb pro kroužky, vymýšlení programů ...)
- Pomáhají při organizačním zajišťování jednorázových kulturních a zábavných programů.
- Pomáhají na organizačně provozním a technicko hospodářském úseku nemocnice.

4.3.2 Co by měl dobrovolník v nemocnici splňovat

Dobrovolník, který bude při své činnosti v kontaktu s pacientem má být starší 18 let. Měl by být aktivní, tvořivý, komunikativní, adaptabilní, tolerantní, trpělivý, se schopností improvizovat a přizpůsobit se měnícím se podmínkám.

Po přihlášení, následuje skupinové úvodní školení dobrovolníků, které obsahuje:

- Zmapování motivace dobrovolníků k dobrovolnické činnosti v nemocnici, jejich očekávání a případných obav.
- Informace o základních principech dobrovolnictví .
- Informace o dobrovolnictví ve světě a v ČR .

- Možnosti a typy dobrovolnických činností v nemocnici .
- Organizace dobrovolnického programu v konkrétní nemocnici.
- Struktura nemocnice, provozní pravidla a nutná „pravidla hry“ .
- Vysvětlení významu supervizních setkání, nabídka odborných seminářů a kursů .
- Komunikační hry k nácviku chování v možných obtížnějších situacích .

Dobrovolníci v nemocnicích mají možnost setkávat se na supervizích. Jejich cílem je podporovat a oceňovat dobrovolníky, řešit vzniklé komplikace a problémy, rozvíjet dovednosti dobrovolníků, vzájemně se inspirovat, kontrolovat průběh programu a získávat zpětnou vazbu. Supervizorem bývá odborník, který zná problematiku dobrovolnictví v nemocnicích a pravidla programu. Proto nemusí mít dobrovolník obavy, že by něco nezvládl, když pomoc je na dosah ruky. I co se týče odborných kursů.

Podle potřeb, které vyplynou ze supervizních setkání se organizují semináře a kursy pro dobrovolníky na specifická odbornější témata. Záleží na kterém oddělení dobrovolník pracuje. Pokud je to LDN může se seminář týkat problematiky pacientů s demencí, pokud je to onkologie přednášky jsou o projevech nádorových onemocnění, nebo o psychických projevech těžce nemocných a dlouhodobě hospitalizovaných pacientů. Na seminářích vždy přednášejí odborníci, kteří ochotně odpovídají na veškeré dotazy.

4.4 Gabriel ve škole

Tento dlouhodobý projekt byl vytvořen Agenturou neziskového sektoru (AGNES) na podporu filantropie na středních školách a je podpořený Nadací rozvoje občanské společnosti (NROS). Je určen pro mladé lidi ve věku od 6 do 20 let, zaměřený na rozvoj osobnosti a schopností dětí a mladých lidí. V rámci projektu je snaha poskytnutí mladým lidem zkušenost s dobrovolnickou prací a zároveň podpora realizace vlastních studentských projektů. Agentura nabízí všem zájemcům spolupráci , kteří o to budou mít zájem, zodpoví veškeré otázky kolem projektu a pomůže najít takový druh pomoci druhým, který je vnitřně uspokojí a ve kterém by se mohli mnoha věcem naučit.

„Gabriel finančně podporuje inovační a tvůrčí projekty zaměřené na různé formy využití volného času dětí a mládeže. Program se zároveň snaží povzbudit jejich zájem o věci

veřejné a podpořit jejich vlastní nápady a iniciativu, čímž chce přispět k formování generace zodpovědných a tvořivých mladých lidí.“ (Gabriel ve škole, 2001, str.2)

O projektu se může dozvědět každý více z přednášek nebo z workshopů, které jsou pořádány v rámci Gabriela na školách. Zájemci zde získají konkrétní informace o možnostech dobrovolné pomoci v jejich městě. Další možnosti kontaktovat někoho z agentury je přes e-mail a telefonicky. Agentura má též své webové stránky, kde si mohou zájemci přečíst prvotní informace.

Smyslem podpory studentských projektů *„je podpořit jakýkoliv studentský nápad, ze kterého budou mít užitek i další lidé a přispěje tak k aktivnímu přístupu mladých lidí ke svému životu. Může se jednat o zorganizování sbírky hraček pro dětské domovy, dětský den pro děti s postižením, nebo třeba o studentský časopis či studentskou školní radu“* (Gabriel ve škole, 2001, str. 3).

4.4.1 Činnost mladých dobrovolníků

Zde uvádím několik oblastí a činností kam mohou mladí dobrovolníci směřovat svůj projekt.

- Pomoc zdravotně postiženým – mladí dobrovolníci mohou trávit volný čas se zdravotně postiženými kamarády při jejich zájmech – plavání, návštěva kin, doprovázet postiženého do přírody.
- Programy pro děti z dětského domova – děti z dětských domovů uvítají kdejakou změnu ve svých životech a jsou za každou aktivitu vděční. Tady mohou dobrovolníci s dětmi nacvičit divadlo, pomoc uspořádat karneval nebo dětský den se spoustou soutěží.
- Doučování – komu učení nedělá žádné problémy, určitě rád pomůže někomu, kdo tak bystrý není a má s pochopením menší problémy. Uspořádat doučovací kroužek na nějaké základní škole by jistě někteří žáci uvítali. Může to být doučování matematiky, chemie, fyziky, českého nebo anglického jazyka. Jistě se nám někdy stalo, že vykládanou látku jsme od vyučujícího nepochopili, ale když nám jí vysvětlí kamarád, hned jsme věděli jak to má být.
- Pomoc seniorům – v domově důchodců či v bytech s pečovatelskou službou uvítá nejméně stařeček nebo stařenka návštěvu milého společníka. Stačí když si s nimi dobrovolník popovídá, může číst knížky, dojít nakoupit, nebo pokud

to podmínky dovolí přivést s sebou svého pejska, který seniory přivede na jiné myšlenky.

- Programy na podporu ekologie a ochrany přírody – kamarádi se mohou domluvit, že vyčistí znečištěný potok, nebo jiný kousek zeleně a odnesou odpadky do městských kontejnerů. Je možné si také udělat výlet do horských oblastí a pomoci vysazovat nové stromky. Při pobytu v přírodě zažijí jistě i zajímavé dobrodružství, navíc je vhodné doplnit výjezdy večerními přednáškami na aktuální téma.
- Jednorázové akce – pro ty kdo si nevěří, že by se dobrovolnické práci mohli věnovat pravidelně, nebo z různých jiných důvodů nemají času nazbyt a přesto se do nějakého programu chtějí zapojit, jsou určené jednorázové akce. Jedná se například o zajišťování akcí Strom splněných přání, Tříkrálová sbírka, Květinový den a další. Možné je však také pomáhat při pořádání besídek, karnevalů, dětských dnů a dalších programů.

4.4.2 Doplnkové programy k projektu „Gabriel ve škole“

Občanské sdružení Agens pořádá pro dobrovolníky z Gabriela zajímavé, naučné a podnětné doplnkové programy.

Na bicyklu za charitou – pro 20 dobrovolníků uspořádali zájezd do Německa. Tam účastníci navštívili několik neziskových organizací a setkali se s německými studenty, kteří se o problematiku neziskového sektoru také zajímají a jsou zapojeni do řady aktivit. Domnívám se, že takovéto aktivity jsou pro dobrovolníky velmi podnětné. Mohou posoudit práci kolegů ze zahraničí se svou a dozvědět se mnoho zajímavých informací.

Setkávání mladých dobrovolníků – tento projekt má za cíl rozšířit aktivity projektu „Gabriel ve škole“. Jeho smyslem je nabídnout studentům – dobrovolníkům ze všech regionů prostor k setkávání, výměně zkušeností a uplatnění vlastních nápadů. Zjistilo se, že příště bude vhodnější iniciovat jednotlivá setkání přímo v regionu, bez účasti dobrovolníků odjinud. Podařilo se uskutečnit několik velmi zajímavých setkání, diskusí o sreetworku, o dětech v náhradní rodinné péči nebo o práci s rizikovou mládeží.

4.5 Fokus

Fokus je nestátní nezisková organizace, která nabízí komplexní komunitní péči v neústavních podmínkách pro lidi s dlouhodobým duševním onemocněním. Snaží se prosazovat legislativní a jiné změny v oblasti psychiatrie a sociálních služeb v České republice, prosazuje též nové standardy kvality sociálních služeb. Informuje o problematice duševního zdraví a duševní nemoci a propaguje otevřený přístup a toleranci k lidem s duševní nemocí. Kromě mnoha odborníků využívá Fokus k zajištění chodu programu i dobrovolníky.

4.5.1 Stanovené cíle Fokusu

Cíle Fokusu jsou postaveny na filosofických východiscích. Fokus chce zlepšit podmínky péče o lidi s duševní nemocí a tím zvýšit jejich kvalitu života. Lidé s duševní nemocí jsou totiž schopni za určité míry podpory nebo pomoci profesionála samostatně žít a zapojit se do života ve společnosti a tím pádem nehrozí těmto lidem sociální vyloučení. Ziskem klienta je zlepšení života v prostředí, které potřebuje i s respektem k jeho volbě prostředí.

4.5.2 Metody používané v práci s klienty

Metody používané v práci s dlouhodobě duševně nemocnými jsou zejména – psychoterapie, farmakoterapie, krizová intervence, práce s rodinou, pracovní rehabilitace (Fokus má své chráněné dílny), rehabilitace v bydlení, trénink sociálních dovedností, sociální práce, poradenství, vzdělávání a podpora svépomoci. Všechny metody mají smysl, pokud klientovi umožní uzdravit se a začlenit se do společnosti. K uzdravení mohou tyto metody pouze pomoci, nelze ho však zařídit. Fokus tedy usiluje o vytvoření bezpečného a důvěryhodného vztahu. Nástrojem pro vybudování spolupráce je zhotovit rehabilitační plán, podle potřeb a situace klienta. Stanovené cíle se průběžně hodnotí.

Fokus deklaruje principy komunitní péče, jako principy které respektuje a ke kterým se vztahuje dvacetičtyřhodinová dostupnost základní péče, snadná dostupnost zdravotních i sociálních služeb, návaznost péče, multidisciplinární spolupráce, možnost výběru služeb, individuální přístup, individuální terapeuticko – rehabilitační plán, diskrétnost, účelnost nákladů

4.5.3 Pomoc v krizi

Tým odborných pracovníků je připraven pomoci všem v obtížném období života, při akutních duševních potížích nebo s jinými mimořádnými a zátěžovými situacemi.

Fokus nabízí tyto služby:

- Možnost přijít každý všední den (v určité hodiny) do kanceláře krizového týmu a osobně si promluvit a poradit s krizovým pracovníkem, nebo zatelefonovat na určenou telefonní linku a hledat společně cestu jak nastalou situaci zvládnout.
- Ve vážných situacích jsou pracovníci krizového týmu připraveni vyjet přímo za klientem a poskytnout krizovou pomoc v domácím prostředí.

Cílem krizové služby je včasný zásah u akutních psychických potíží, preventivní hospitalizace, případně její usnadnění a zkrácení, zvládnutí krize ambulantní formou - v domácím prostředí, naplánování další návazné péče.

4.5.4 Práce dobrovolníků

Přestože jsem popisovala program, který stojí na práci odborných specialistů, Fokus by se bez pomoci dobrovolníků neobešel. Dobrovolníci tu jsou pro individuální kontakt s klienty. To znamená, že jsou takovými „osobními pomocníky“ duševně nemocných pacientů. Tráví s klienty volný čas, jsou jejich průvodci v každodenním životě. Dobrovolníci doprovází klienty při nákupech, při vyřizování osobních záležitostí na úřadech, pomáhají jim si plánovat denní režim, učí je vést domácnost, aby klienti mohli samostatně bydlet. Jednou z metod péče o klienty je i pracovní rehabilitace. Zde se dobrovolníci také hojně uplatňují. Fokus nabízí práci svých klientů v zahradnictví – hrabání i sekání zahrad, výsadba keřů i květin, rytí, pletí a další služby spojené s úpravou a údržbou zahrad. V chráněných dílnách klienti vyrábějí za pomoci dobrovolníků různorodé výrobky, které poté nabízejí k prodeji. Pokud by někdo chtěl pomoci duševně nemocným a netroufá si stát se přímo dobrovolníkem pracujícím s klienty, má možnost si zakoupit výrobky z chráněné dílny nebo si objednat jejich zahradnické služby a tím finančně podpořit tuto neziskovou organizaci.

4.6 Dobrovolná práce v zahraničí

Dobrovolná práce v zahraničí je pro ty lidi, kteří chtějí poznávat jiné kultury, zažít dobrodružství, seznámit se s lidmi mnoha zemí a obohatit sami sebe. Dobrovolnou práci

v zahraničí můžeme rozdělit na krátkodobou, která trvá zhruba 2 – 3 týdny, střednědobou (1 -3 měsíce) a dlouhodobou (3 -24 měsíců). Tzv. workcampy jsou ve světě velmi rozšířenou, netradiční formou poznávání cizích zemí a účasti na veřejných prospěšných projektech.

Smyslem projektů je navázání užších kontaktů s ostatními dobrovolníky , poznávání kulturních rozdílů a samozřejmě práce, která má různý charakter. Může se jednat o práci v zemědělství, práci s dětmi, archeologické práce, práce s mentálně nebo fyzicky postiženými, stavební práce, práce s uprchlíky, ekologické práce, práce se staršími lidmi, organizace hudebních festivalů. Každý dobrovolník má tedy možnost vybrat si pracovní náplň workcampu podle svého zájmu. Vždy jde o neplacenou práci se zajištěným zázemím.

4.6.1 Zabezpečení zahraničních projektů

Dobrovolníci mají na projektech zajištěno ubytování, které se neobejde bez vlastního spacáku a karimatky. Spí se nejčastěji v prostorách místní školy, tělocvičny, kulturního domu, v ubytovnách nebo ve stanech.

Stravování je na projektech též zajištěno. Většinou se dobrovolníci stravují společně a jídlo si připravují sami ze zakoupených potravin z rozpočtu projektu. Pouze někdy zajistí hostitelská země stravu v místní jídelně nebo restauraci.

Ve volném čase ve většině případů místní organizace připravuje pro dobrovolníky nějaké výlety, exkurze, kulturní programy nebo vzdělávací aktivity. Volný čas dobrovolníků se též hodí pro společnou zábavu, seznámení se s ostatními dobrovolníky, místními lidmi a prostředím kde je projekt realizovaný.

4.6.2 Podmínky účasti

Dobrovolníkem zahraničních projektů se může stát člověk ve věku 18 – 30 let. Zvláště se ale usiluje o aktivní zapojení nějakým způsobem handicapovaných lidí, kteří mají omezené příležitosti. Tito lidé mohou absolvovat účast na projektu jen pokud jsou na něj dostatečně připraveni a mají zajištěný doprovod. Podmínkou je, že budou zajištěny i navazující aktivity a věk účastníků bude ve věkovém rozmezí 16 – 30 let.

Je vhodné, aby účastník projektu znal alespoň anglický jazyk na komunikativní úrovni. Velkou výhodou je i základní znalost jazyka hostitelské země.

K vykonávání práce, která trvá pět dní v týdnu v rozsahu 6 hodin denně není většinou potřeba zvláštní kvalifikaci nebo předchozí zkušenosti. Je jen potřeba řádná dávka motivace a chuť do práce.

Účastník zahraničního programu si musí zajistit dopravu na místo projektu, pojištění a pokud je to nutné i vízum.

4.6.3 Důvody proč jet za hranice

Důvodů proč vykonávat dobrovolnickou službu za hranicemi se nabízí hned několik. Při krátkodobém projektu je možnost být chvíli dobrovolníkem a vyzkoušet si jaký je to pocit být dobrovolníkem za hranicemi. Máme možnost poznat život, kulturu a zvyklosti hostitelské zemi z jiného pohledu, objevovat nová zajímavá místa. Můžeme si vyzkoušet soužití s různorodou skupinou a naučit se toleranci, navázat nové kontakty s lidmi z celého světa a přitom se zdokonalit v cizím jazyce. Dále je to skvělé odreagování od běžných povinností, každý si vyzkouší své schopnosti a ověří jak dalece je samostatný a soběstačný. Na závěr si myslím, že dobrovolník se ze zahraničí vrací do vlasti nejen se spoustou nových a nezapomenutelných zážitků, ale též s pocitem z vykonané prospěšné práce.

Při dlouhodobém projektu si můžeme otestovat sami sebe. Zjistíme jak se umíme postarat sami o sebe bez blízkosti svých nejbližších, jak umíme zvládat krizové situace, jak umíme překonávat obavy, strach, neznalost, jak jsme tolerantní k odlišné kultuře. Podle mého názoru je účast na dlouhodobém projektu dobrovolnické služby v méně moderní společnosti skvělou průpravou pro další život. Účastník pozná především sám sebe, naučí se v budoucnu rozhodovat, spoléhat se sám na sebe, nést za své činy zodpovědnost a také zjistí, že bohatství není záruka šťastného života.

4.7 Shrnutí dobrovolnických programů

V této kapitole jsem popsala jen malé množství programů, které nabízí dobrovolné, neziskové organizace. Snažila jsem se vybrat programy tak, aby z nich bylo zřetelné, že jsou různorodé, že každá věková kategorie se může zapojit do dobrovolné práce a ještě si vybrat oblast, která mu je blízká. Existuje celá řada dalších dobrovolnických programů, které se zaměřují například na pomoc týraným ženám, drogově závislým, zvířatům, ekologii. Vyjmenovat tyto programy nebylo cílem mé práce. Myslím si, že pokud má někdo zájem

zapojit se do dobrovolné činnosti, najde si sám, nebo pomocí přátel, takový program, který mu bude blízký a ve kterém dokáže obohatit i sám sebe.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

5 VÝZKUM

Při svém hledání vlastního problému pro vypracování praktické části diplomové práce jsem se inspirovala provedeným výzkumem obyvatelstva České republiky zaměřeného na otázky dobročinnosti. Výzkum zjišťoval současnou situaci české občanské společnosti - názory občanů na neziskové organizace, členství v neziskových organizacích, dárcovství a dobrovolnictví. Tento výzkum byl prováděn v roce 2000. Zajímalo mě jaký názor mají na otázky dobročinnosti Pražané.

Tým pracovníků NROS (nadace rozvoje občanské společnosti) a AGNES (AGentura NEziskového Sektoru) realizovali tento rozsáhlý výzkum, který obsahoval 79 otázek. Terénní sběr dat provedla agentura STEM (Středisko empirických výzkumů) – je to profesionální agentura pro výzkum veřejného mínění. Tento výzkum měl reprezentativní vzorek obyvatel České republiky (698) i kvótní soubor respondentů (359 náhodně vybraných dobrovolníků). Celý výzkum financovala v plné míře americká nadace C.S.Mott Foundation. Na výzkumu dále spolupracovali občanské sdružení Hestia, Nadace VIA a Fórum dárců.

Z výše uvedeného odstavce je patrné, že k výzkumu, aby byl relevantní a co nejvíce objektivní je zapotřebí zkušený tým pracovníků a finanční podpora na zaplacení odborníků. Jelikož výzkum pro svou diplomovou práci jsem prováděla sama bez pomocného týmu a bez finanční pomoci, bude výzkum mnou provedený upravený a zkrácený.

5.1 Cíl výzkumu

Hlavní cíle výzkumu této diplomové práce jsou:

- Zjištění znalostí a názorů obyvatel Prahy o neziskových organizacích.
- Zjištění na které dobročinné účely nejčastěji obyvatelé Prahy přispívají.
- Zjištění zda-li se občané Prahy věnují dobrovolné práci pro nějakou organizaci bez nároku na mzdu.
- Zjištění zájmu občanů Prahy o práci pro neziskové organizace.

5.2 Metody a techniky výzkumu

Pro praktickou část diplomové práce jsem si zvolila popisný výzkum. U popisného výzkumu, který popisuje zkoumané jevy, názory občanů, znalosti zkoumané problematiky a další zkoumané úkazy nejsou nutné hypotézy. Přesto si ráda dvě hypotézy ověřím.

Při výzkumu, který je součástí této diplomové práce jsem použila kvantitativní výzkum s dotazníkovou metodou – dotazník viz. příloha. Zvolila jsem ho proto, že budu moci v krátkém časovém období získat co nejvíce názorů a postojů pražské populace na dané téma.

Dotazník obsahuje celkem 14 otázek, které jsou uzavřené, polootevřené, otevřené i škálové. Respondentů jsem se osobně vyptávala, aby odpadl problém s neporozuměním otázek, nebo návratností dotazníků. Otázky jsem hlavně převzala z výzkumu, který zpracovával ve své knize P. Frič 2001, některé z té samé knihy, jsem si upravila pro účely této diplomové práce.

Výzkum byl prováděn anonymně.

5.3 Hypotézy

H1 – Lidé spíše věnují peníze na dobročinné účely, než-li osobně vykonávají dobrovolnou práci bez nároku na plat.

H2 – Dobrovolnickou činnost vykonávají více ženy, než-li muži.

5.4 Charakteristika výzkumného vzorku

Jako výzkumný vzorek jsem si zvolila **účelový vzorek**. Výsledky šetření se budou vztahovat pouze na tento vzorek s tím, že se můžeme domnívat, že by to mohlo platit na celou populaci v Praze. Pro toto tvrzení by se musel ovšem ověřit tento výzkum na výběrovém vzorku.

Průzkum se uskutečnil v měsíci dubnu 2008. Účelový vzorek čítá celkem 50 respondentů (z toho 32 žen a 18 mužů) v průměrném věku 43 roky žijící trvale v Praze a s různorodým vzděláním.

5.5 Výsledky a rozbor výzkumu

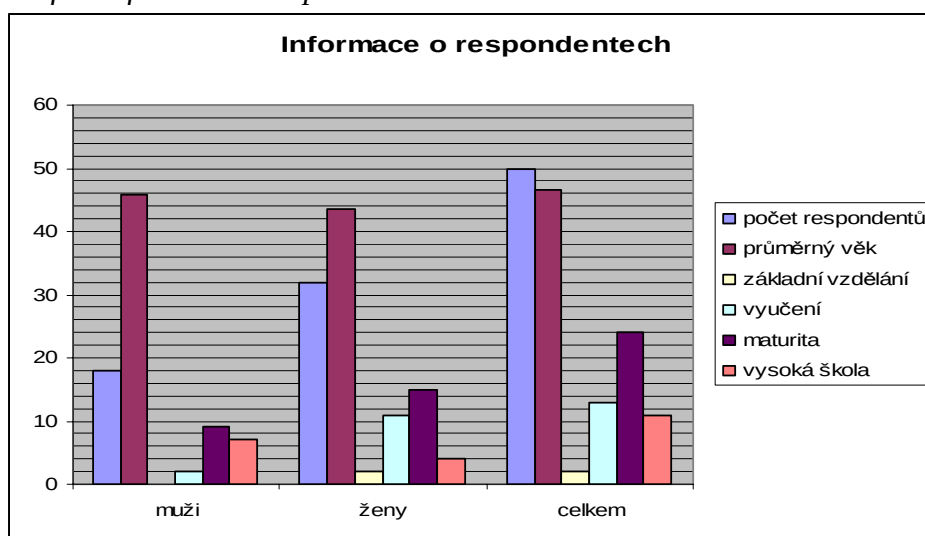
V této kapitole budu postupně vyhodnocovat zpracované otázky popisného výzkumu. K otázkám jsou vypracovány frekvenční tabulky, k některým grafická znázornění a k tomu související komentáře.

1. Základní údaje o respondentovi

Tab. 1. Základní údaje o respondentech.

	muži	ženy	celkem
počet respondentů	18	32	50
průměrný věk	45,94	43,44	46,49
základní vzdělání	0	2	2
vyučení	2	11	13
maturita	9	15	24
vysoká škola	7	4	11

Graf 1. Informace o respondentech.

Neziskové organizace obecně

2. V České republice působí množství dobrovolných, neziskových organizací. Nejčastěji jde o různá občanská sdružení, spolky, kluby nadace, obecně prospěšné společnosti a církevní zařízení. Znáte alespoň z doslechu nějakou dobrovolnou neziskovou organizaci, která působí v naší zemi?

Tab. 2. Znalost neziskových organizací

	ano	ne	celkem
respondenti	47	3	50
%	94	6	100

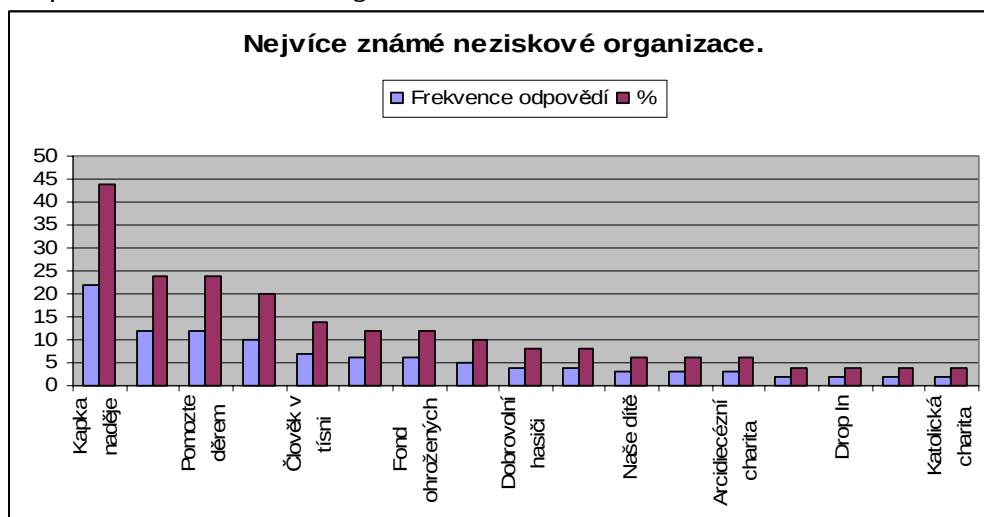
Celkem 47 respondentů zná nějakou dobrovolnou, neziskovou organizaci, což je 94% dotázaných. Neznalost žádné neziskové organizace přiznal 1 respondent se základním vzděláním, 1 respondent vyučený a 1 respondent s maturitou.

3. Uveďte, prosím, název této organizace nebo organizací. Můžete názvy maximálně tří organizací.

Tab. 3. Nejvíce známé neziskové organizace.

Název neziskové organizace	Frekvence odpovědí	%
Kapka naděje	22	44
Nadace Terezy Maxové	12	24
Pomozte dětem	12	24
Nadace Olgy Havlové	10	20
Člověk v tísni	7	14
Paraple	6	12
Fond ohrožených dětí	6	12
UNICEF	5	10
Dobrovolní hasiči	4	8
Nadace Dagmar a Václava Havlových	4	8
Naše dítě	3	6
Sokol	3	6
Arcidiecézní charita	3	6
Pionýr	2	4
Drop In	2	4
ADRA	2	4
Katolická charita	2	4
Ostatní po jedné organizaci	29	58

Graf 2. Známé neziskové organizace

Respondenti nejčastěji uváděli dárcovské organizace a to ty, které mají velkou mediální reklamu. 22 (44%) respondentů uvedlo Kapku naděje, což je téměř polovina dotázaných, na druhou stranu 29 respondentů, což je více jak polovina dotázaných, uvedlo méně známé neziskové organizace.

4. Nyní vám přečtu několik výroků týkajících se dobrovolných, neziskových organizací. U každého z nich, mi prosím, řekněte, do jaké míry s ním souhlasíte, nebo nesouhlasíte.

- a) Bez dobrovolných, neziskových organizací by nejpotřebnější lidé byli odkázáni jen sami na sebe.
- b) Většina nadací jsou podvodnické organizace.
- c) Působení dobrovolných, neziskových organizací zabraňuje šíření sobectví a touhy po materiálních hodnotách.
- d) Většina dobrovolných, neziskových organizací se stará především o svůj vlastní prospěch.
- e) Dobrovolné, neziskové organizace řeší neblahé následky tržní ekonomiky.
- f) Dobrovolné, neziskové organizace u nás zatím jen málo ovlivňují cíle a hodnoty lidí.
- g) Dobrovolné, neziskové organizace pomáhají lidem v boji proti byrokracii státních institucí.

Tab. 4. Souhlas nebo nesouhlas s daným výrokem

varianty	rozhodně souhlasím	spíše souhlasím	spíše nesouhlasím	rozhodně nesouhlasím	nevím
a	19	25	5	0	1
b	1	5	29	10	5
c	8	14	13	5	10
d	1	3	28	13	5
e	8	14	14	5	9
f	11	28	5	0	6
g	4	13	13	9	11

ad a) Respondenti se domnívají, že bez dobrovolných organizací by nejpotřebnější lidé byli odkázáni jen sami na sebe. Rozhodně a spíše souhlasilo 34 respondentů.

ad b) Spíše a rozhodně nesouhlasí s výrokem, že většina nadací jsou podvodnické organizace – 39 respondentů.

ad c) Zcela rozdílný názor mají respondenti na výrok, že působení dobrovolných, neziskových organizací zabraňuje šíření sobectví a touhy po materiálních hodnotách

ad d) Respondenti spíše a rozhodně nesouhlasí s výrokem, že většina dobrovolných, neziskových organizací se stará především o svůj vlastní prospěch – 41 odpovědí.

ad e) Rozdílný názor mají též respondenti na výrok, že dobrovolné, neziskové organizace řeší neblahé následky tržní ekonomiky.

ad f) Zcela rozhodně a spíše souhlasí s výrokem, že dobrovolné, neziskové organizace u nás zatím jen málo ovlivňují cíle a hodnoty lidí – 39 respondentů.

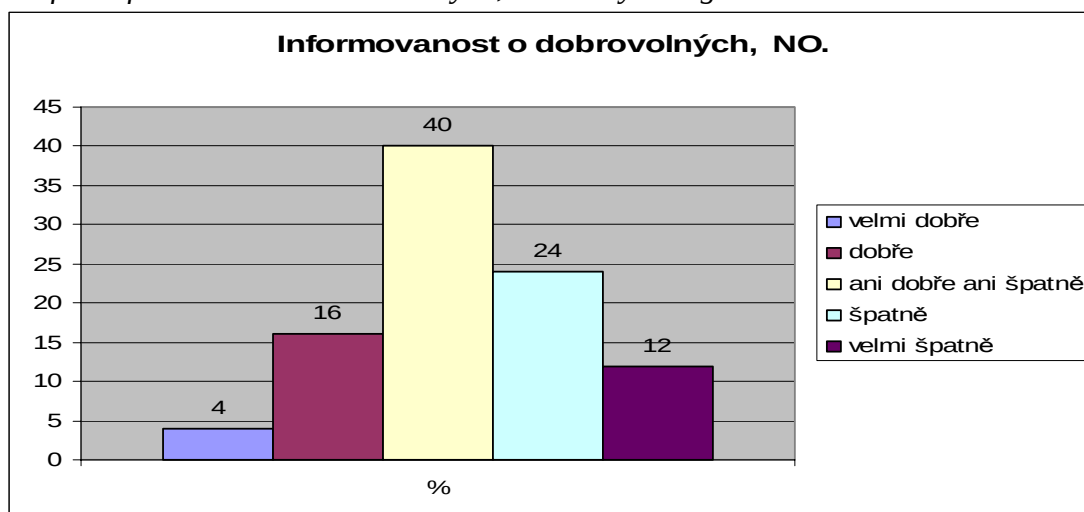
ad g) U posledního výroku, že dobrovolné, neziskové organizace pomáhají lidem v boji proti byrokracii státních institucí mají respondenti též rozdílný názor.

5. Řekněte mi, prosím, jak jste informován(a) o cílech a aktivitách dobrovolných, neziskových organizací v Praze.

Tab. 5. Informovanost o cílech a aktivitách dobrovolných, NO

varianty	velmi dobře	dobře	ani dobře ani špatně	špatně	velmi špatně
počet odpovědí	2	8	20	12	8
%	4	16	40	24	12

Graf 3. Informovanost o dobrovolných, neziskových organizací.

Na otázku č.5, jak jsou respondenti informováni o cílech a aktivitách dobrovolných, neziskových organizací v Praze nejvíce odpověděli, že ani dobře a ani špatně, další nejčastější odpověď byla, že informovanost je špatná.

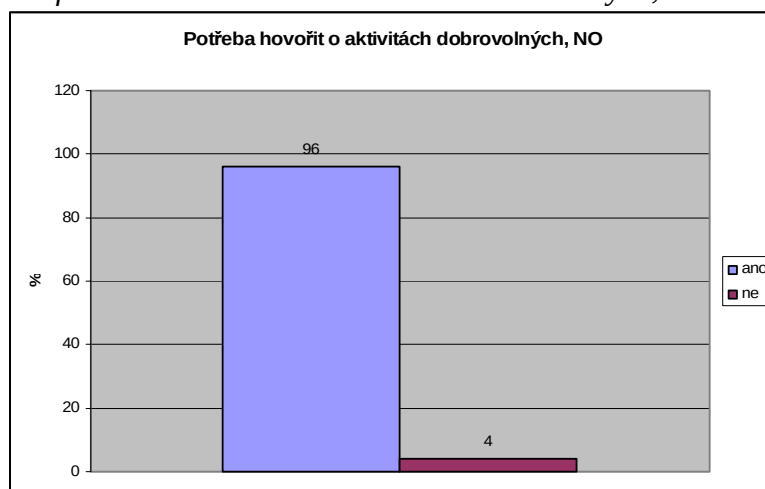
Tyto odpovědi by měly být výzvou pro dobrovolnická centra aby vypracovala metodiku, která by měla za úkol zlepšit informovanost obyvatel o cílech a aktivitách neziskových organizací.

6.Myslíte si, že je potřebné, aby se více hovořilo o aktivitách dobrovolných, neziskových organizací?

Tab. 6. Potřeba hovořit o aktivitách dobrovolných, NO

varianty	počet odpovědí	%
ano	48	96
ne	2	4
Σ	50	100

Graf 4. Potřeba hovořit o aktivitách dobrovolných, NO

Z výsledku šetření je více než jasné, že je potřeba více hovořit o aktivitách dobrovolných, neziskových organizací. Většina respondentů – 96% odpovědělo na otázku č.6 kladně.

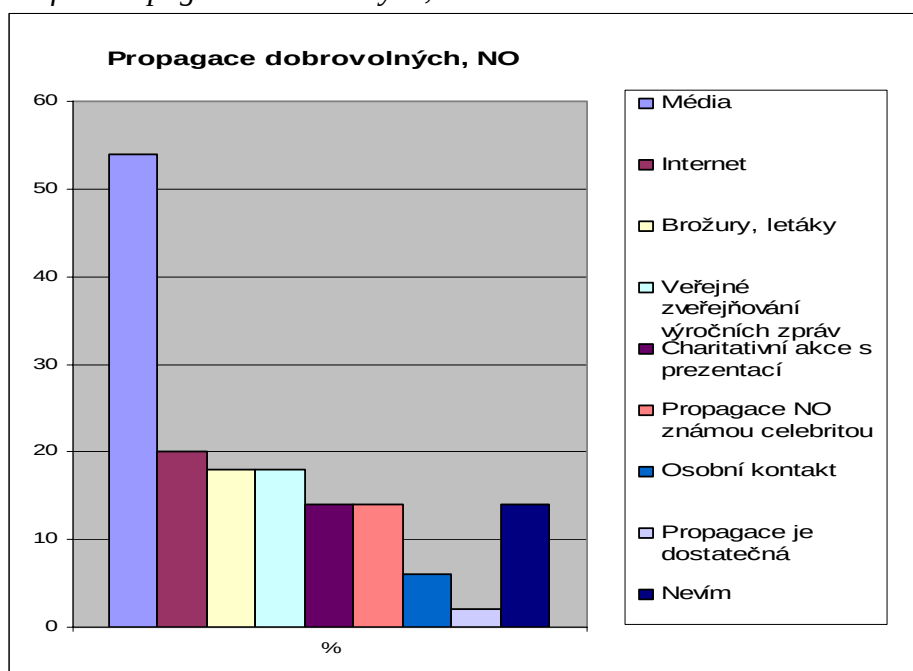
Tato otázka a odpovědi nám potvrdily otázku č.5.

7. Řekněte mi, prosím, způsob propagace dobrovolných, neziskových organizací, která by vás oslovila, abyste se více o tyto organizace zajímal(a).

Tab. 7. Propagace dobrovolných, NO

varianty	frekvence odpovědí	%
Média	27	54
Internet	10	20
Brožury, letáky	9	18
Veřejné zveřejňování výročních zpráv	9	18
Charitativní akce s prezentací	7	14
Propagace NO známou celebritou	7	14
Osobní kontakt	3	6
Propagace je dostatečná	1	2
Nevím	7	14

Graf 4. Propagace dobrovolných, NO.

Respondenti se domnívají, že je nejvíce oslovují média – 54% odpovědí - a to jak tisk, rozhlas, ale především televize. Dále uváděli jako oslovující propagaci kvalitně zpracované internetové zprávy – 20%, brožury a letáky – 18%, dostupné veřejné zveřejňování výročních zpráv – 18% (aby bylo zřejmé jak neziskové organizace nakládají s financemi a jak plní své programy a cíle).

Neziskové organizace by měli pořádat více veřejných charitativních akcí, kde by mohly prezentovat svou práci a oslovovat potencionální spolupracovníky, tazatelé se též domnívají, že známá celebrita, která neziskovou organizaci podporuje je pro mnohé

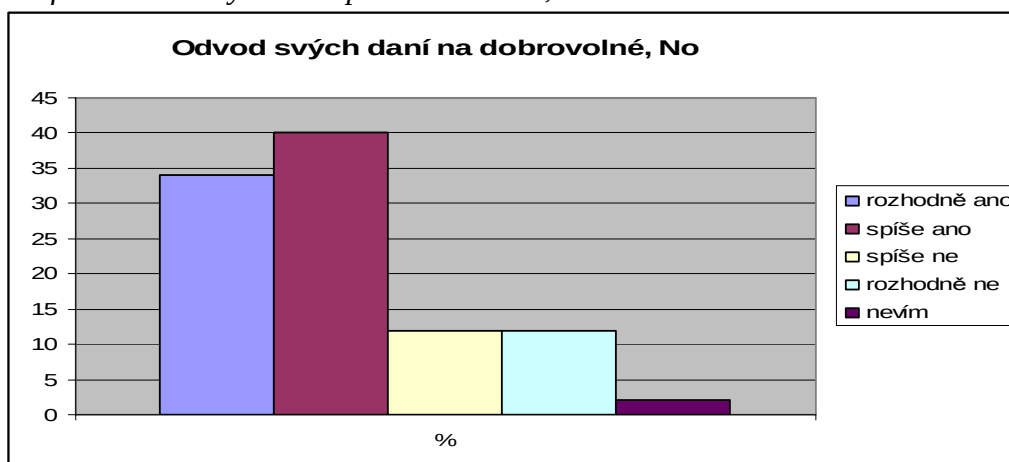
spoluobčany velká záruka. Někteří se domnívají, že by je oslovil osobní kontakt a oslovení neziskovou organizací. Jeden respondent uvedl, že propagace je dostatečná a sedm respondentů nevědělo co by je oslovilo.

8. Bylo by podle Vás správné, abyste mohl(a) podle svého osobního rozhodnutí odevzdávat část svých daní na podporu vámi vybrané dobrovolné, neziskové organizace?

Tab. 8. Odvod svých daní pro vybrané dobrovolné, NO

varianty	rozhodně ano	spíše ano	spíše ne	rozhodně ne	nevím	Σ
počet odpovědí	17	20	6	6	1	50
%	34	40	12	12	2	100

Graf. 5. Odvod svých daní pro dobrovolné, NO.

Většina respondentů si myslí, že by bylo správné podle svého uvážení odevzdávat část svých daní na podporu vybrané dobrovolné, neziskové organizace. 74% dotázaných odpovědělo na otázku rozhodně ano, nebo spíše ano. Pouze 24% odpovědělo spíše nebo rozhodně ne.

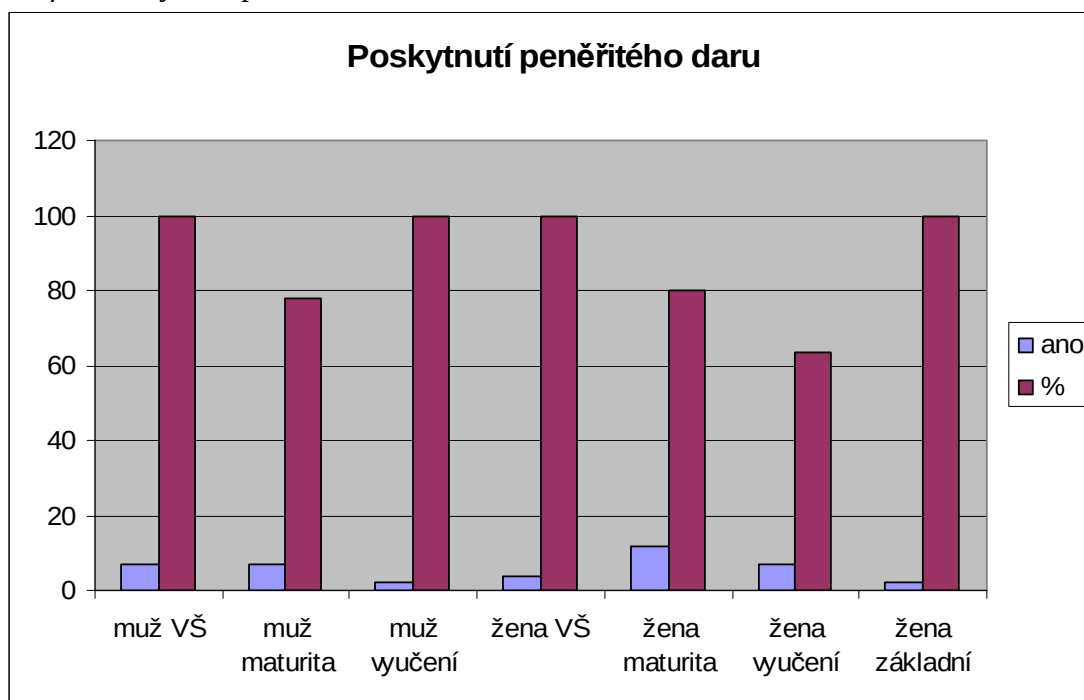
Dárcovství

9a. Řekněte mi, prosím, poskytl(a) jste v posledních pěti letech peněžitý dar na veřejnou sbírku nebo dobročinné účely?

Tab. 9. Poskytnutí peněžitého daru

varianty	ano	%
muž VŠ	7	100
muž maturita	7	77,78
muž vyučení	2	100
žena VŠ	4	100
žena maturita	12	80
žena vyučení	7	63,64
žena základní	2	100

Graf 6. Poskytnutí peněžitého daru.

Na tuto otázku odpovědělo 41 respondentů kladně, což je 82% všech dotázaných. Pouze 9 respondentů – 18% neposkytlo v posledních pěti letech žádný peněžitý dar na veřejnou sbírku nebo dobročinné účely. Vysokoškolsky vzdělaní respondenti poskytli peněžitý dar všichni, respondenti s maturitou – 80% žen, 78% muži, vyučení respondenti – 64% žen, 100% muži, respondenty se základním vzděláním jsem měla zastoupeny pouze v kategorii žen, které poskytly peněžitý dar všechny.

9b. Řekněte mi prosím, na jakou?*Tab.10. Poskytnutý peněžitý dar NO.*

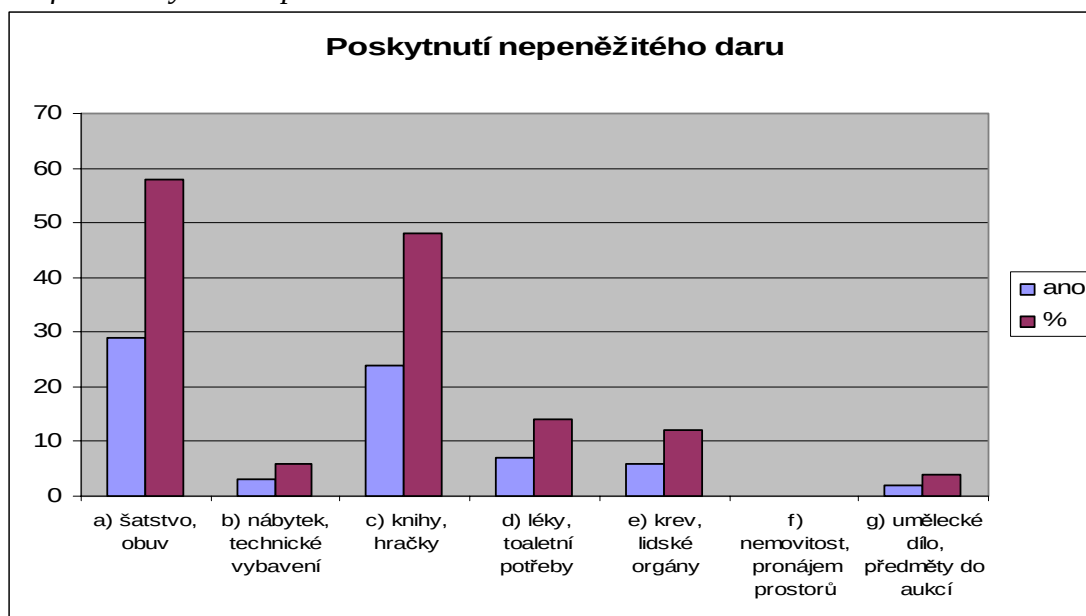
peněžitý dar	frekvence odpovědí
Kapka naděje	13
Liga proti rakovině	9
Pomozte dětem	5
Záplavy	5
Světluška	3
Bílá pastelka	3
OS Život dětem	3
UNICEF	3
Adopce na dálku	3
Dětské domovy	3
Oprava kostela	3
Člověk v tísni	2
Ostatní	12
Σ	67

Nejvíce peněžitých darů dávají respondenti na proslulé veřejné sbírky, které mají velkou propagaci v médiích, především v televizi a podporuje je velmi známá a populární celebrita.

10. Řekněte mi prosím, poskytl(a) jste v posledních pěti letech některý z následujících nepeněžitých darů?*Tab. 11. Poskytnutí nepeněžitého daru.*

Nepeněžitý dar	ano	%
a) šatstvo, obuv	29	58
b) nábytek, technické vybavení	3	6
c) knihy, hračky	24	48
d) léky, toaletní potřeby	7	14
e) krev, lidské orgány	6	12
f) nemovitost, pronájem prostorů	0	0
g) umělecké dílo, předměty do aukcí	2	4
h) jiný nepeněžitý dar	1	0

Graf 7. Poskytnutí nepeněžitého daru

Na tuto otázku odpovědělo všech 50 respondentů. 29 (58%)respondentů poskytlo šatstvo a obuv, 24 (48%) respondentů poskytlo knihy a hračky, 7 respondentů poskytlo léky a toaletní potřeby, 6 respondentů poskytlo krev a jiné orgány, 3 respondenti poskytli nábytek, nebo technické vybavení, 2 respondenti poskytli nějaké umělecké dílo, nebo předměty do aukcí, pouze jeden respondent uvedl, že poskytl osobní pomoc neziskové organizaci. Žádný z respondentů neposkytl nemovitost nebo pronájem nějakých prostorů.

Dobrovolnictví

11. Požádal vás v loňském roce pracovník nebo člen nějaké organizace, abyste se zapojil(a) do dobrovolné práce v této organizaci?

Tab. 12. Žádost o spolupráci.

varianty	ano	ne
muži	7	11
ženy	4	28
Σ	11	39
%	22	78

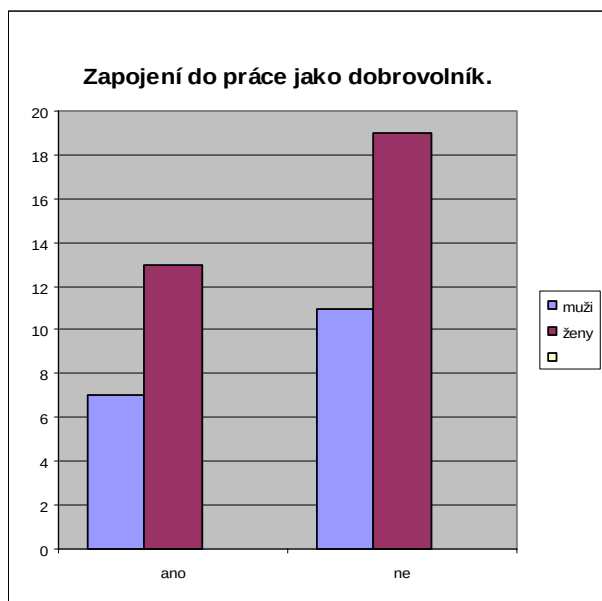
Žádost o spolupráci dostalo v loňském roce pouze 22% respondentů, naopak 78% respondentů nikdo nepožádal o spolupráci.

12a. Zapojil(a) jste se někdy jako dobrovolník(ice) do práce pro nějakou organizaci?

Tab. 13. Zapojení do práce jako dobrovolník

varianty	ano	ne
muži	7	11
ženy	13	19
Σ	20	30

Graf 8. Zapojení do práce jako dobrovolník.

Někdy jako dobrovolník pracovalo pouze 40% všech respondentů.

12b. Pokud jste odpověděl(a) ano, jak jste se dozvěděl(a) o možnosti vykonávat dobrovolnou práci? Bylo to prostřednictvím ...

Tab. 14. Získání informací o možnosti vykonávat dobrovolnou práci.

varianty	počet odpovědí
příbuzných a přátel	9
dobrovolné organizace, které jste členem	2
své práce nebo svých kolegů v práci	4
informaci v novinách nebo časopisech	1
informac1 v televizi, rozhlase	3
státních institucí	0
propagačních materiálů (letáků, plakátů, brožurek)	1
internetu	2
osobního dopisu	0
osobního oslovení členy organizace, která organizovala dobrovolnou práci	9
jiných zdrojů	0

Z dvaceti respondentů, kteří se již někdy zapojili do dobrovolné práce 9 tazatelů uvedlo, že se dozvěděli o možnosti vykonávat dobrovolnou práci od příbuzných a přátel a z osobního oslovení členy organizace. Čtyři tazání získali informace ve své práci, 3 respondenti z televize a rozhlasu, po 2 respondentech uvedlo, že informace měli o dobrovolné organizace, které jsou členem a z internetu a 2 respondenti uvedli informace z novin a propagačního materiálu. Žádný tazatel nezískal informace od státních institucí, z osobního dopisu či z jiných zdrojů.

12c. Pokud jste odpověděl(a) ne, přečtu vám několik důvodů, které ovlivňují ochotu lidí dobrovolně pracovat. Řekněte mi, prosím, který vystihuje Váš názor.

Tab. 15. Důvody, které ovlivňují ochotu lidí dobrovolně pracovat

varianty	počet odpovědí
pocit, že o vaši dobrovolnou práci ani nikdo nestojí	1
nedůvěra k organizacím, které zaměstnávají dobrovolníky	8
pocit, že nemáte co nabídnout	2
nedostatek vhodných příležitostí dobrovolně pracovat	3
špatná zkušenost s dobrovolnou prací	1
nedostupnost informací o možnostech dobrovolně pracovat	9
nedostatek času	18

Třicet respondentů, kteří uvedli, že se do dobrovolné práce nezapojili, uvádějí nejčastější důvody – nedostatek času – 18 respondentů, nedostupnost informací o možnostech dobrovolně pracovat – 9 respondentů, nedůvěra k organizacím, které zaměstnávají dobrovolníky – 8 respondentů, nedostatek vhodných příležitostí dobrovolně pracovat – 3. Ostatní odpovědi jsou po jednom nebo dvou hlasech.

13. Jestliže jste se zatím do dobrovolnictví nezapojil(a), uvažoval(a) jste někdy o tom, že se zapojíte do dobrovolné práce?

Tab. 16. Úvaha o zapojení do dobrovolné práce

varianty	ano	ne
muži	3	8
ženy	8	11
Σ	11	9

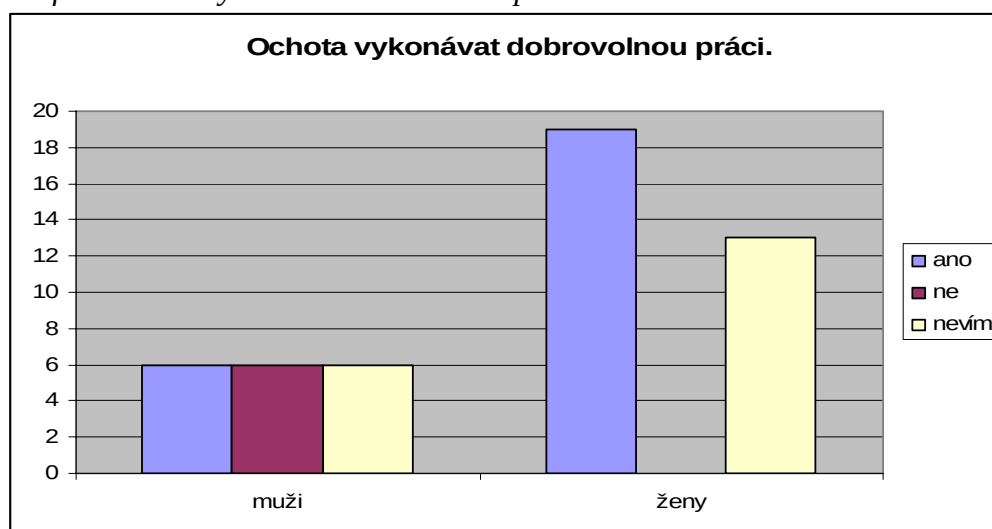
Z třiceti respondentů, kteří se do dobrovolné práce nikdy nezapojilo 11 uvedlo, že někdy uvažovalo o tom, že se zapojí do dobrovolné práce, 9 dotázaných o tom ani neuvažovalo.

14a. Byl(a) byste ochoten(na) vykonávat dobrovolnou práci, kdyby vás o to nějaká organizace požádala?

Tab. 17 .Ochota vykonávat dobrovolnou práci po požádání.

varianty	ano	ne	nevím
muži	6	6	6
ženy	19	0	13
Σ	25	6	19

Graf 9. Ochota vykonávat dobrovolnou práci.

Na tuto otázku odpovědělo 25 respondentů kladně, což je 50%, 19 respondentů neví a pouze 6 respondentů odpovědělo záporně. Ženy jsou v tomto směru daleko více ochotnější vykonávat dobrovolnou práci v případě, že by je nějaká organizace požádala. Ani jedna žena neodpověděla negativně.

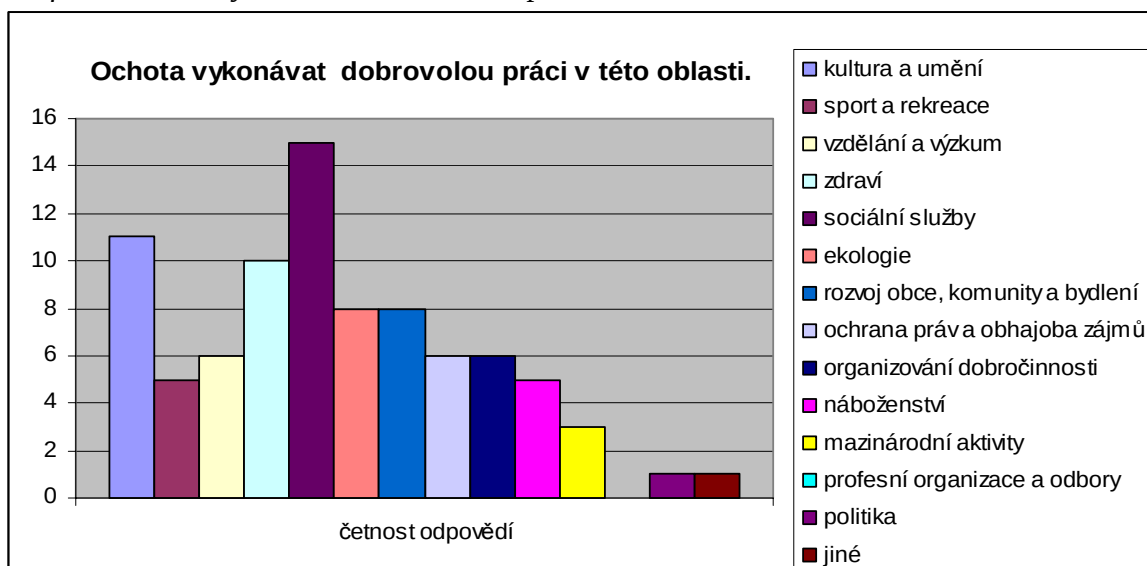
Pro dobrovolnická centra by měla být zajímavá poslední odpověď – nevím. Takto odpovědělo 19 respondentů, které by stálo za to oslovit a požádat je o spolupráci.

14b. Pokud jste odpověděl(a) ano, v jaké oblasti byste chtěl(a) vykonávat dobrovolnou práci?

Tab. 18. Ochota vykonávat dobrovolnou práci v této oblasti.

varianty	četnost odpovědí
kultura a umění	11
sport a rekreace	5
vzdělání a výzkum	6
zdraví	10
sociální služby	15
ekologie	8
rozvoj obce, komunity a bydlení	8
ochrana práv a obhajoba zájmů	6
organizování dobročinnosti	6
náboženství	5
mezinárodní aktivity	3
profesní organizace a odbory	0
politika	1
jiné	1

Graf 10. Ochota vykonávat dobrovolnou práci v této oblasti.

Pokud by neziskové organizace požádaly 25 respondentů o spolupráci, nejvíce by měly zájem pracovat v sociálních službách, dále v kultuře a umění, v oblasti zdraví. Nejméně respondentů by chtělo pracovat v oblasti mezinárodních aktivit a žádný respondent nemá zájem spolupracovat s profesními organizacemi a odbory.

5.6 Ověření hypotéz

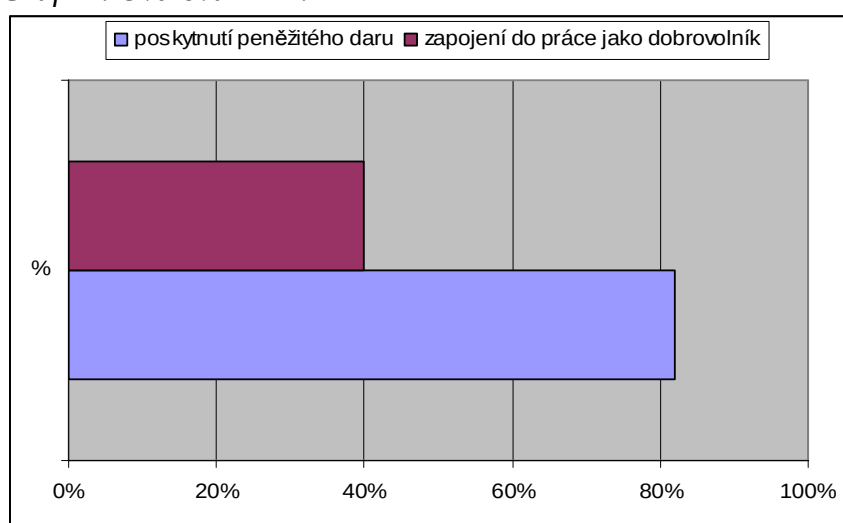
Na začátku praktické části jsem formulovala 2 hypotézy a v této kapitole je vyhodnotím.

H1 – Lidé spíše věnují peníze na dobročinné účely, než-li osobně vykonávají dobrovolnou práci bez nároku na plat.

Tab. 19. Ověřování H1.

varianty	%
poskytnutí peněžitého daru	82%
zapojení do práce jako dobrovolník	40%

Graf 11. Ověřování H1.

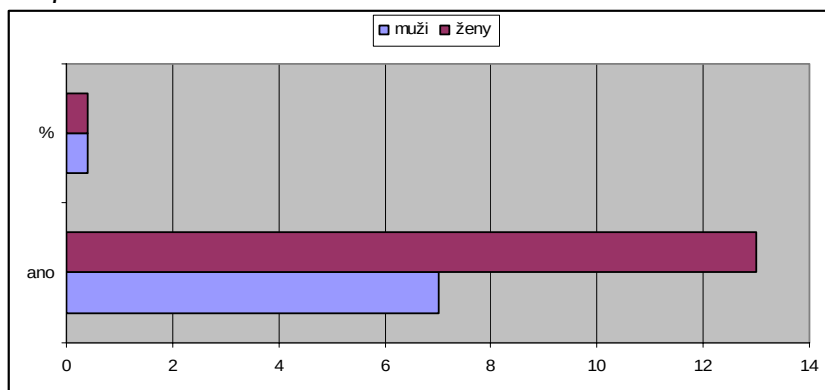
První hypotéza se potvrdila, neboť z 50 respondentů 82% respondenti darovali peněžitý dar na dobročinné účely, kdežto pouze 40% respondentů se zapojilo do práce jako dobrovolník.

H2 – Dobrovolnickou činnost vykonávají více ženy, než-li muži.

Tab. 20. Ověřování H2.

varianty	ano	%
muži	7	39%
ženy	13	41%

Graf 12. Ověřování H2.

Hypotézu, že dobrovolnickou činnost vykonávají více ženy, než-li muži mohu vyvrátit. 7 mužů, kteří odpověděli, že se do dobrovolnické činnosti zapojili je 39 % z celkového množství 18 mužských respondentů, 13 žen, které se do dobrovolnické činnosti zapojilo je 41% z celkového množství 32 ženských respondentů. Výsledky jsou vyrovnané a tudíž nelze hypotézu potvrdit, nýbrž ji musím vyvrátit a mohu konstatovat, že ženy i muži vykonávají dobrovolnickou činnost stejným poměrem. Aby bylo toto tvrzení validní, bylo by potřeba hypotézu prozkoumat na výběrovém vzorku.

ZÁVĚR

Ve své diplomové práci jsem se zabývala fenoménem dobrovolnictví, který dokáže obohatit všechny zúčastněné. Cílem práce bylo představit dobrovolnictví tak, že jej může vykonávat téměř každý. Dobrovolnictví je široké téma, a proto jsem práci pro její přehlednost rozdělila do několika kapitol.

První kapitola je hodně popisná. Nejprve definuje jak lze dobrovolnictví chápat, dále jsem se snažila krátce popsat jak dobrovolnictví funguje v USA a v některých zemích Evropy, včetně České republiky. Jsou zde také popsány propagační metody, které dobrovolnictví využívá pro své zviditelnění, a vysvětlení základní terminologie, která se v dobrovolnictví užívá.

V další kapitole jsem se snažila popsat všechny druhy dobrovolnictví, neboť mnoho lidí ani netuší, že dobrovolnictví má tolik druhů. Pro větší srozumitelnost jsem ke každému druhu uvedla nějaké příklady.

Třetí kapitola objasňuje kdo je dobrovolník, a že altruismus je to co lidi vede vykonávat dobro a pomáhat, a že altruismus má několik podob. V této kapitole najdete také některé pojmy, které by dobrovolníkovi neměly být cizí.

Dalším cílem této práce bylo představit některé dobrovolnické programy, aby bylo zřejmé, že dobrovolná práce je různorodá, že záleží pouze na zájemci o dobrovolnou práci v jaké oblasti chce pomáhat. Uvedla jsem zde jen několik z mnoha programů, které jsou potencionálním dobrovolníkům k dispozici. U některých programů jsem se více věnovala metodice dobrovolné práce. Došla jsem k závěru, že dobrovolnická centra mají metodiku práce s dobrovolníky propracovanou kvalitně a na vysoké úrovni a že dobrovolnických programů je v České republice široká škála.

Posledním cílem práce bylo zjistit znalosti a názory obyvatel Prahy na dárcovství a dobrovolnictví v České republice.

První část výzkumu se věnovala zjištění znalostí o neziskových organizacích a názorů na jejich činnost. Výzkumným šetřením jsem zjistila, že 94% obyvatel Prahy zná dobrovolné, neziskové organizace a to především ty, které jsou mediálně známé.

Z dalšího šetření, jsem došla k závěru, že lidé nejsou zcela dobře informováni o cílech a aktivitách dobrovolných, neziskových organizací a také, že jsou přesvědčeni, že je potřeba

o těchto aktivitách více hovořit. Z nedostatečných znalostí čím vším se neziskové, dobrovolné organizace zabývají jsou ovlivněny výsledky odpovědí na výroky o neziskových organizacích. Zcela rozdílný názor mají občané na to, zda-li působení neziskových organizací zabraňuje šíření sobectví a touhy po materiálních hodnotách, jednotní v názorech nejsou ani v otázce zda-li neziskové organizace řeší neblahé následky tržní ekonomiky a v otázce zda-li neziskové organizace pomáhají lidem v boji proti byrokracii státních institucí. Většina lidí je však přesvědčena, že dobrovolné organizace vykonávají prospěšnou činnost pro nejpotřebnější lidi, ale zatím jen málo ovlivňují cíle a hodnoty lidí. V žádném případě si lidé nemyslí, že se většina neziskových organizací stará především o svůj vlastní prospěch a ani, že většina nadací jsou podvodnické organizace. Šetřením jsem dospěla k závěru, že neziskovým organizacím by pomohlo, aby se více prezentovaly v médiích a to především v televizi a také, aby mělo co nejvíce organizací přehledné internetové stránky s vyčerpávajícími informacemi o cílech, aktivitách a hospodaření se získanými financemi. Z šetření jsem také zjistila, že lidé by měli zájem odevzdávat část svých daní dle vlastního uvážení některé neziskové organizaci.

Další část výzkumu jsem zaměřila na otázky ohledně dárcovství. Zjistila jsem, že většina lidí nejčastěji věnuje peněžité dary na veřejné sbírky, které jsou mediálně známé, z čehož vyplývá, že je potřeba zkvalitnit propagaci i jiných neziskových organizací. Z nepeněžitých darů lidé nejvíce poskytují šatstvo a obuv a také knihy a hračky.

Poslední část výzkumu byl zaměřen na dobrovolnictví. Šetřením jsem zjistila, že 40% obyvatel Prahy pracovalo někdy pro nějakou organizaci jako dobrovolník. O této práci se nejčastěji dozvěděly prostřednictvím příbuzných a přátel a také osobním oslovením člena organizace, která organizovala dobrovolnou práci. Dalším šetřením jsem zjistila, že pouze 22% obyvatel nějaká organizace občany oslovila. Ti, kteří se nikdy nezapojili do dobrovolné práce uvádějí nejčastěji, že mají nedostatek času, že je nedostupnost informací o možnosti dobrovolně pracovat, nebo že nemají důvěru k organizacím, které zaměstnávají dobrovolníky. V této části výzkumu jsem dospěla k závěru, že by bylo potřeba oslovovat více lidí pracovníky neziskových organizací, neboť právě osobním oslovením nejvíce lidí začalo vykonávat dobrovolnou činnost. Z uvedených výsledků vyplývá také, že je málo informací o možnosti pracovat jako dobrovolník, neboť ti, kteří nikdy nevykonávali dobrovolnou práci, by byli ochotni ji vykonávat, kdyby je o to někdo požádal. Nejraději

by pracovali v oblasti sociálních služeb, v oblasti kultury a umění, nebo v oblasti, která je spojena se zdravím.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- BAŠTECKÁ, L.: *Práce s dobrovolníky v nízkoprahovém zařízení pro děti a mládež*. Závěrečná práce Kurzu řízení neziskových organizací, Zlín 2003
- Evropská dobrovolná služba.: *Příležitost pro mladé lidi a organizace*. ČNA Mládež
- FRIČ, P.: *Dárcovství a dobrovolnictví v České republice*. Výzkumná zpráva, AGNES a NROS, Praha 2001
- FRIČ, P. A KOL.: *Dárcovství a dobrovolnictví v České republice*. Praha: AGNES, NROS, 2001, ISBN 80-902633-7-2
- GOLDMAN, R., CICHÁ, M.: *Etika zdravotní a sociální práce*. Univerzita Palackého v Olomouci, Olomouc 2004, ISBN 80-244-0907-0
- GOLEMAN, D.: *Emoční inteligence*. Columbus, Praha 1997, ISBN 80-85928-48-5
- HAŠPLOVÁ, I.: *Práce s dobrovolníky v No – projekt výběru, výcviku a supervize dobrovolníků*. Tábor 2005
- HERMAN, J., NOVÁK, I., PECÁKOVÁ, I.: *Výzkumy veřejného mínění*. VŠE v Praze, 1995, ISBN 80-7079-570-0
- HESTIA,: *Dobrovolníci obyčejní lidé, kteří dělají neobyčejné věci*. Etis s.r.o., Jihlava
- HESTIA.: *Obyčejní lidé dělají neobyčejné věci*. Portál, Praha 2005, ISBN 80-7367-017-8
- HRUBÁ, R.: *Preference hodnot ve vybrané populaci*. Diplomová práce, Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta, Katedra psychologie, Olomouc 2003
- CHVALOVÁ, H.: *Dobrovolníci v neziskové organizaci*. Závěrečná práce kursu „Manažeri třetího tisíciletí“, Praha 2000
- JANÁKOVÁ, P.: *Spolupráce s dobrovolníky*. F-copy, Praha 1997
- JANOVSKÝ, J.: *Etika pro pomáhající profese*. Triton, Praha 2003, ISBN 80-7254-329-6
- KOLEKTIV.: *Akademický slovník cizích slov*. Academia AV ČR, Praha 2000, ISBN 80-200-0607-9
- KOLEKTIV.: *Dobrovolnictví*. Sborník z celostátní konference 14.února 2002, Dobrovolnické centrum Olomouc

KOLEKTIV.: *Dobrovolnictví a dárcovství obnova občanských ctností*. Sborník z mezinárodní konference Kroměříž 2001, UNESCO A HESTIA

KOLEKTIV.: *Manuál programu Pět P (Big Brother Big Sisters) v České republice*. Hestia, Praha 2000

LEŽOVIČOVÁ, K.: *Práce s dobrovolníky v neziskových organizacích*. Závěrečná práce kursu „Manažeri třetího tisíciletí“, Česká Skalice 2000

MACHOVCOVÁ, K.: *Gabriel ve škole*. Projekt na podporu dobrovolnictví mladých lidí, AGNES, Praha 2001

MUSILOVÁ, K.: *Problematika efektivnosti dobrovolné práce*. Diplomová práce, VŠ ekonomická v Praze, Fakulta Managementu v Jindřichově Hradci, 2005

NADACE OSF PRAHA.: *Filantropie I. (Místní dárcovství, dobročinnost, charita)*

OS VLASTNÍ CESTOU.: *Pes přítel, společník, terapeut lidské duše. Canisterapie*.

PERGLER, P. a kolektiv.: *Vybrané techniky sociologického výzkumu*. Svoboda, Praha 1969

TOŠNER, J. SOZANSKÁ, O.: *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích*. Portál, Praha 2006, druhé vydání, ISBN 80-7367-178-6

Volunteering in Europe: Opportunities and challenges for the 90s., ISBN 1897708505

Výsledky studie v rámci PODPORA SPONSORSTVÍ A FILANTROPIE V ČR. 1996

http://www.dobrovolnik.cz/d_coje.shtml

<http://www.cs.wikipedia.org/wiki/Filantropie>

<http://www.hk.caritas.cz/adopce/>

http://www.dobrovolnik.cz/d_druhy.shtml

<http://www.verejnost.skaut.cz/skauting/co-je-vlastne-skauting/>

http://vz.gecb.cz/cs/reklama_komunikace/index.html

<http://press.amic.cz/cs/eurotel-praha/>

<http://www.hk.caritas.cz/adopce/>

<http://fnmotol.cz/html/infoservis/dobrovolnici.php?lang=cz>

<http://www.cantespolicka.info/clanek.php?itemId=115>

<http://www.volny.cz/siriustrebic/>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

BBBSA Big Brother Big Sisters of America.

AGNES Agentura neziskového sektoru.

NROS Nadace rozvoje občanské společnosti.

STEM Středisko empirických výzkumů.

NO Nezisková organizace

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1. Canisterapie v dětském stacionáři – rozvíjení motoriky.

Obrázek 2. Canisterapie v dětském stacionáři – nácvik sebeovládání.

Obrázek 3. Canisterapie v dětském stacionáři – rozvoj citových schopností.

Obrázek 4. Canisterapie v dětském stacionáři – rozvoj motoriky.

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1. Základní údaje o respondentech.

Tabulka 2. Znalost neziskových organizací.

Tabulka 3. Nejvíce známé neziskové organizace.

Tabulka 4. Souhlas nebo nesouhlas s daným výrokiem.

Tabulka 5. Informace o cílech a aktivitách dobrovolných, NO.

Tabulka 6. Potřeba hovořit o aktivitách dobrovolných, NO.

Tabulka 7. Propagace dobrovolných, NO.

Tabulka 8. Odvod svých daní na vybrané dobrovolné, NO.

Tabulka 9. Poskytnutí peněžitého daru.

Tabulka 10. Poskytnutý peněžitý dar NO.

Tabulka 11. Poskytnutí nepeněžitého daru.

Tabulka 12. Žádost o spolupráci.

Tabulka 13. Zapojení do práce jako dobrovolník.

Tabulka 14. Získání informací o možnosti vykonávat dobrovolnou práci.

Tabulka 15. Důvody, které ovlivňují ochotu lidí dobrovolně pracovat.

Tabulka 16. Úvaha o zapojení do dobrovolné práce.

Tabulka 17. Ochota vykonávat dobrovolnou práci po požádání.

Tabulka 18. Ochota vykonávat dobrovolnou práci v této oblasti.

Tabulka 19. Ověřování H1.

Tabulka 20. Ověřování H2.

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1. Informace o respondentech.

Graf 2. Známé neziskové organizace

Graf 3. Informovanost o dobrovolných, neziskových organizacích.

Graf 4. Propagace dobrovolných, NO.

Graf 5. Odvod svých daní pro dobrovolné, NO.

Graf 6. Poskytnutí peněžitého daru.

Graf 7. Poskytnutí nepeněžitého daru.

Graf 8. Zapojení do práce jako dobrovolník.

Graf 9. Ochota vykonávat dobrovolnou práci

Graf 10. Ochota vykonávat dobrovolnou práci v této oblasti.

Graf 11. Ověření H1.

Graf 12. Ověření H2.

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha PI: Kodex rodičů nebo zákonných zástupců dítěte zařazeného do programu Pět P.

Příloha P II: Kodex dobrovolníka programu Pět P.

Příloha P III: Ochrana osobních dat účastníků Programu Pět P.

Příloha P IV: Manifest evropského dobrovolnictví 2003

Příloha P V: Dotazník

PŘÍLOHA P I: KODEX RODIČŮ NEBO ZÁKONNÝCH ZÁSTUPCŮ DÍTĚTE ZAŘAZENÉHO DO PROGRAMU PĚT P

Prohlašujeme, že nebudeme klást překážky tomu, aby se dítě mohlo s jemu přiřazeným dobrovolníkem programu PětP stýkat dle vzájemné dohody mezi dobrovolníkem, zástupcem programu PětP a námi, zákonnými zástupci dítěte.

1. Zavazujeme se ke spolupráci nezbytné pro dosažení dohod týkajících se realizace schůzek mezi dítětem a dobrovolníkem, budeme-li dostatečně informováni o požadavcích týkajících se této činnosti, např. financování dopravy, dostatečné a náležité oblečení dítěte, kapesné dítěte aj. dle vzájemné dohody.
2. Jsme srozuměni, že dobrovolník bude s dítětem plánovat a realizovat finančně nenáročné aktivity, které jsme připraveni uhradit. Úhradu nákladů dítěte, které budeme považovat za vyšší, projednáme neprodleně s dobrovolníkem či zástupcem programu.
3. Souhlasíme, že budeme v dohodnutém rozsahu a dohodnutým způsobem kontaktování zástupcem programu PětP. Budeme jej informovat o našem pohledu na realizaci programu PětP, především s ohledem na možný výskyt problémů.
4. Souhlasíme, že veškeré zásadní změny, týkající se informací, které jsme uvedli při uzavírání kontraktu se zástupcem programu PětP mu neprodleně sdělíme, např. změna bydliště, školy, zdravotního stavu apod.
5. Souhlasíme, že veškeré závažnější problémy spojené s prací dvojice budeme řešit prostřednictvím zástupce programu PětP, případně ve spolupráci s odbornými konzultanty programu PětP.
6. Souhlasíme s tím, že v případě nenadálé příhody, např. úrazu či nehody, dopraví na místo ošetření naše dítě dobrovolník, který za něj nese po dobu schůzky zodpovědnost.
7. Souhlasíme, že poskytneme dobrovolníkovi veškeré informace, které mají vztah k práci dvojice dobrovolník – dítě.

PŘÍLOHA P II: KODEX DOBROVOLNÍKA PROGRAMU PĚT P

1. V rámci programu PětP se budete jednou týdně setkávat se svým mladším kamarádem, tj.. dětským klientem programu PětP.
2. Náplní schůzek v rámci programu jsou finančně nenáročné aktivity. Jste srozuměn/-a s tím, že za veškeré finanční výdaje dítěte odpovídají rodiče a v případě finančně náročnějších aktivit (návštěva kina, divadla, plavání, ZOO atd.) je jejich realizaci nezbytné získat souhlas rodičů předem.
3. Při plánování činnosti jste připraven/-a respektovat přání a omezení, která rodiče vyjádřili v příloženém formuláři o dítěti, dětském klientovi programu PětP. Veškerý program, který by svou náplní či časovou náročností vybočoval z obvyklých aktivit (jakými jsou např. návštěva klubovny, muzea či procházka městem) projednáte předem s klientovými rodiči.
4. Souhlasíte s tím, že zástupce programu PětP Vás bude v dohodnutém rozsahu kontaktovat (je-li to možné, pak telefonicky) a informovat se o průběhu schůzek, o Vašich postřezích z realizace programu, případných obtížích apod. Minimální rozsah kontaktu je v prvních 3 měsících jednou za 14 dní.
5. Souhlasíte s tím, že jakýkoliv kontakt s rodinou či se školou klienta, který přesahuje rámec nezbytně nutné domluvy o schůzce s klientem či o nezbytných provozních záležitostech, budete předem konzultovat se zástupcem programu PětP, se kterým jste v pravidelném kontaktu.
6. Prohlašujete místopřísežně: V případě, že ve Vašem životě a objektivních podmínkách, jež se Vás dotýkají, dojde k nové závažné skutečnosti, která by mohla ovlivnit realizaci programu PětP, podáte o tom neprodleně zprávu zástupci programu PětP, který je s Vámi v pravidelném kontaktu. S ním budete řešit veškeré závažnější problémy spojené s prací dvojice.
7. Zavazujete se k tomu, že poskytnete dětskému klientovi prostor k rozvoji osobnosti a tolerance aniž byste jej soustavně a vědomě ovlivňovali vlastním filosofickým, náboženským či jiným názorovým přesvědčením a aniž byste se jej pro tyto své názory snažili získat. Zavazujete se zároveň, že v tomto ohledu budete plně respektovat přání a přesvědčení rodičů dětského klienta programu PětP.
8. Souhlasíte s tím, že shora uvedené informace budou dány k dispozici klientovým rodičům.

PŘÍLOHA P III: OCHRANA OSOBNÍCH DAT ÚČASTNÍKŮ PROGRAMU PĚT P

Motto: I když iniciátorem vstupu účastníků do programu je na jedné straně vlastní svobodné rozhodnutí dobrovolníka a na straně druhé doporučení rodičů, školy, výchovného poradce, dětského psychologa, psychiatra či další instituce, je třeba pečlivě vážit nakládání se všemi informacemi, se kterými v rámci programu přijdeme do styku. Stvrzuji svým podpisem, že jsem se seznámil/a s níže uvedenými zásadami o ochraně informací v programu Pět P:

§ primární výchovnou autoritou dítěte zařazeného do programu zůstává rodič, resp. jiný zákonný zástupce dítěte a dobrovolník respektuje jeho rozhodnutí; pouze v případě, kdy by toto rozhodnutí směřovalo proti smyslu kontraktu a cílům programu, tento rozpor řeší dobrovolník s koordinátorem či supervizorem;

§ veškeré informace o dětech, jejich rodinách i další skutečnosti, s nimiž dobrovolník přichází v rámci kontaktu s dítětem do styku, je třeba považovat za důvěrné;

§ dobrovolník, koordinátor i supervizor jsou v těchto případech vázáni mlčenlivostí vůči všem dalším osobám a institucím;

§ pouze supervizor může rozhodnout o tom, která z informací může být uvolněna a komu poskytnuta;

§ výjimku tvoří situace, kdy je každému občanovi uložena ze zákona oznamovací povinnost; v programu Pět P přichází v úvahu např. týrání a zneužívání dětí; i v tomto případě je doporučena konzultace se supervizorem;

§ při skupinových supervizích jsou mlčenlivostí vázáni všichni jejich účastníci; toto se vztahuje na skutečnosti, které se týkají i dalších dobrovolníků a jejich svěřenců;

§ uvedená mlčenlivost nezaniká ukončením kontraktu dobrovolníka s programem Pět P;

§ veškerá dokumentace o účastnících programu musí být chráněna proti případnému zneužití;

§ vůči dalším institucím či fyzickým osobám je možno poskytovat pouze obecné informace o cílech a obsahu programu Pět P; statistická data je možno poskytovat pouze bez osobních údajů;

§ jakékoli osobní informace je možno poskytovat pouze se souhlasem dítěte a jeho zákonných zástupců; doporučuje se i konzultace se supervizorem - jedná se zejména o sdělování informací o dítěti dalším osobám, či organizacím, se kterými dítě, či jeho rodina přicházejí do styku a dále se jedná o příběhy - kasuistiky dětí a jejich rodin a jejich použití v masmédiích.

§ porušení výše uvedených zásad může být důvodem ukončení účasti dobrovolníka v programu Pět P.

PŘÍLOHA P IV: MANIFEST EVROPSKÉHO DOBROVOLNICTVÍ 2003

Tento Manifest Evropského dobrovolnického centra (CEV) nastiňuje způsoby, jakými mohou členové Evropského parlamentu v dlouhodobém výhledu přistoupit k dobrovolnictví, jakožto k prostředku rozšiřování zdrojů při řešení místních, národních a globálních potřeb i otázek, týkajících se zlepšování kvality života všech evropských občanů.

CEV vítá:

„Rezoluci o dobrovolnictví“, kterou přijal Evropský parlament v roce 1983, a jež:

1. Uznala, že podstatou dobrovolnictví je veřejný zájem;
2. Uznala, že rozvoj odpovídající infrastruktury je klíčový pro úspěch politik v oblasti dobrovolnictví;
3. Vyzvala Evropskou komisi, aby věnovala systematickou pozornost dobrovolnictví;
4. Vyzvala k vytvoření evropského „statutu dobrovolné práce“, který by pokryl náklady a sociální pojištění dobrovolníků.

Deklaraci č. 38 o Aktivitách dobrovolné služby, jež je přílohou závěrečné části Dohody z Amsterdamu, a kterou se:

1. Uznává, že aktivity dobrovolné služby přispívají významnou měrou k rozvoji sociální solidarity;
2. Deklaruje, že Společenství podpoří evropskou dimenzi těch dobrovolnických organizací, které kladou zvláštní důraz na výměnu informací, zkušeností a na zapojení mládeže i seniorů do dobrovolné práce.

Sdělení Komise z roku 1997 o „Propagaci role dobrovolnických organizací a nadací, které:

1. Uznalo politický, ekonomický a sociální význam dobrovolných aktivit v „rozvoji soudržné a nevyřazující evropské společnosti, založené na aktivním občanství“.

CEV rovněž vítá:

- Rezoluci Generálního shromáždění OSN č. 56/38 z 5. prosince 2001, která předkládá doporučení ke způsobům, jimiž by vlády a OSN mohly efektivně podpořit dobrovolnictví;
- Rezoluci Generálního shromáždění OSN k Mezinárodnímu roku č. A/57/L8 z 26. listopadu 2002, která vyzvala k uznání cenné role dobrovolníků a k další podpoře dobrovolných aktivit, jakožto strategického nástroje prohloubení ekonomického a sociálního rozvoje, a to i skrze rozvíjení vhodných politik a podpůrné legislativy pomocí rozšiřování firemního dobrovolnictví.

Těmito rezolucemi bylo uznáno, že:

- Dobrovolné aktivity umožňují občanům zapojit se do demokratických procesů;
- Dobrovolnictví obohacuje jednotlivé dobrovolníky. Ty, kteří stojí mimo bezprostřední okruh rodiny, komunity a společnosti;
- Dobrovolnictví přispívá k sociálnímu zařazení;
- Dobrovolnictví je prostředkem celoživotního vzdělávání a zvyšování zaměstnatelnosti;
- Dobrovolnictví je jednotícím motivem, který generuje partnerství napříč sektory;
- Ekonomická hodnota dobrovolnického úsilí je obrovská;

Dobrovolnické aktivity jsou proto důležitou součástí jakékoliv činnosti zaměřené na dosahování strategických cílů Evropské Unie pro příští desetiletí, kteří směřují k vytvoření „nejkonkurencnější a nejdynamičtější světové ekonomiky, založené na využívání informačních zdrojů a mající schopnost udržitelného ekonomického růstu s nabídkou více a lepších pracovních příležitostí a

větší sociální soudržností", jak byly přijaty členskými státy na Evropské radě v Lisabonu, v březnu 2000.

CEV vyzývá členy Evropského parlamentu, aby:

- uznali ekonomickou, sociální a kulturní hodnotu dobrovolnictví;
- přijali roli, kterou hrají dobrovolné aktivity v zapojování občanů a utváření participativní formy demokracie;
- byli otevření kontaktům s národními a regionálními dobrovolnickými centry;
- zůstávali aktivně zapojeni do informačních a propagačních kampaní, věnovaných neocenitelnému příspěvku dobrovolníků jednotlivcům, komunitám a společnostem a zdůrazňovali potřebu partnerství mezi dobrovolníky a profesionály;
- podporovali Mezinárodní den dobrovolníků - 5. prosince a vyhlásili Evropský den dobrovolníků;

Vyzýváme všechny strany, aby:

- se ujistili, že podporují dobrovolnictví svou snahou dbát o to, aby politiky a legislativa EU nekladly překážky, snižující možnosti jak jednotlivců, tak komunit při zapojování se do dobrovolných aktivit;
- Integrovali dobrovolnictví v jeho rozmanitých podobách do politik, programů a zpráv EU. Například zahrnováním příspěvků dobrovolníků do zpráv o implementaci strategického cíle Unie, jak to bylo definováno Evropskou radou v Lisabonu;
- Podporovali rozvoj příslušných právních rámců pro dobrovolníky;
- Podpořili vznik Rozvojového fondu dobrovolnického centra k podpoře rozvoje infrastruktury národních a regionálních dobrovolnických center a k zajištění jejich finanční stability;
- Zajistili vyčleňování rozpočtových a dalších zdrojů, rozvíjejících a podporujících dobrovolnické iniciativy pro všechny věkové skupiny, jak uvnitř členských států, tak mezi nimi;
- Podporovali a podněcovali rozvoj dobrovolnictví v zemích střední a východní Evropy, které těžce pracují, aby země stabilizovaly své znovu nalezené demokracie;
- Uznali mocný a pozitivní efekt dobrovolnictví v zařazování a posilování tradičně vyřazených sociálních skupin a rozvíjeli politiky, podporující zapojení těchto skupin do dobrovolnictví;
- Aktivně propagovali další rozšiřování firemního dobrovolnictví;
- Uznali práci dobrovolníků jako skutečný vklad do komunity a jako příspěvek k financování, se statusem, rovnajícím se finanční podpoře;
- Uznali ekonomickou hodnotu práce, kterou vykonávají neplacení dobrovolníci jako skutečný a významný přínos národním ekonomikám;
- Vypracovali Bílou knihu dobrovolnictví a občanského zapojení v Evropě, která by shrnula rozsah a důležitost této oblasti. Výsledky takové studie by měly vést k rozvoji konkrétních komunitárních strategií, podněcujících spolupráci členských států a přidružených zemí v otázce podpory dobrovolnictví;
- Podporovali ustavení Evropské ceny nebo certifikačních schémat pro dobrovolníky;
- Aktivně propagovali implementaci doporučení Rezoluce generálního shromáždění OSN o podpoře dobrovolnictví (2001) uvnitř členských států a Rezoluce Generálního shromáždění OSN k mezinárodnímu roku A/57/L8 z 26. listopadu 2002.

Členové Evropského parlamentu by také měli zajistit, aby:

- nezávislost dobrovolníků i dobrovolnických organizací byla respektována;
- dobrovolnictví nebylo chápáno jako náhražka práce těch placených pracovníků, za něž zodpovídají statutární orgány.

CEV vyzývá členské organizace, ale i všechny, kdo mají zájem podpořit budoucí rozvoj dobrovolnictví v Evropě, aby:

- Předali tento Manifest evropského dobrovolnictví příslušným národním ministerstvům;
- Předali tento manifest místním členům Evropského parlamentu;
- Předali tento manifest místní Delegaci Evropské komise;
- Předali tento Manifest CEV dalším organizacím a firmám, které by mohly mít zájem podpořit a propagovat dobrovolnické aktivity v Evropě.

Tento manifest byl připraven Evropským dobrovolnickým centrem (CEV)

CEV je evropskou střešní organizací 26 národních a regionálních dobrovolnických center z celé Evropy.

Ke klíčovým cílům CEV patří:

- být efektivním hlasem dobrovolnictví v Evropě;
- posilovat infrastrukturu dobrovolnictví v evropských zemích;
- propagovat dobrovolnictví a zefektivnit jeho fungování po celé Evropě.

Aktivity CEV zahrnují:

- propagaci dobrovolnictví v očích veřejnosti, médií, firem a tvůrců politik;
- tvorbu politik a výzkum;
- hájení zájmů v EU;
- podporu existujících národních a regionálních center v celé Evropě;
- podporu rozvoje nových národních a regionálních rozvojových agentur;
- posilování síťování mezi dobrovolnickými centry a ostatními dobrovolnými orgány v Evropě;
- podporu organizací propagujících inovace a usilujících o zavedení těch nejlepších postupů v práci s dobrovolníky.

PŘÍLOHA P V: DOTAZNÍK

1. Základní údaje o respondentovi

Pohlaví	
Muž	
Žena	
Vzdělání	
Základní	
Vyučení	
Maturita	
Vysoká škola	
Věk	

A. NEZISKOVÉ ORGANIZACE OBECNĚ

2. V České republice působí množství dobrovolných, neziskových organizací. Nejčastěji jde o různá občanská sdružení, spolky, kluby, nadace, obecně prospěšné společnosti a církevní zařízení. Znáte alespoň z doslechu nějakou dobrovolnou, neziskovou organizaci, která působí v naší zemi?

1. ano	
2. ne	

3. Řekněte mi, prosím, název této organizace nebo organizací. Můžete uvést názvy maximálně tří organizací.

1.
2.
3.

4. Nyní vám přečtu několik výroků týkajících se dobrovolných, neziskových organizací. U každého z nich, mi prosím, řekněte, do jaké míry s ním souhlasíte, nebo nesouhlasíte

	rozhodně souhlasím	spíše souhlasím	spíše nesouhlasím	rozhodně nesouhlasím	nevím
a) Bez dobrovolných, neziskových organizací by nejpotřebnější lidé byli odkázáni jen sami na sebe.					
b) Většina nadací jsou podvodnické organizace.					

c) Působení dobrovolných, neziskových organizací zabraňuje šíření sobectví a touhy po materiálních hodnotách.					
d) Většina dobrovolných, neziskových organizací se stará především o svůj vlastní prospěch.					
e) Dobrovolné neziskové organizace řeší neblahé následky tržní ekonomiky.					
f) Dobrovolné, neziskové organizace u nás zatím jen málo ovlivňují cíle a hodnoty lidí.					
g) Dobrovolné, neziskové organizace pomáhají lidem v boji proti byrokracii státních institucí					

5. Řekněte mi, prosím, jak jste informován(a) o cílech a aktivitách dobrovolných, neziskových organizací ve vašem městě?

1. velmi dobře	2. dobře	3. ani dobře ani špatně	4. špatně	5. velmi špatně

6. Myslíte si, že je potřebné, aby se více hovořilo o aktivitách dobrovolných, neziskových organizací ?

1. ano	
2. ne	

7. Řekněte mi, prosím, způsob propagace dobrovolných, neziskových organizací, která by vás oslovila, abyste se více o tyto organizace zajímal(a).

8. Bylo by podle Vás správné, abyste mohl(a) podle svého osobního rozhodnutí odevzdávat část svých daní na podporu vámi vybrané dobrovolné, neziskové organizace?

1. rozhodně ano	2. spíše ano	3. spíš ne	4.rozhodně ne	5. nevím

B. DÁRCOVSTVÍ

Nyní se budeme věnovat dárcovství, tj. dobrovolnému přispívání penězi a jinými dary na dobročinné účely. Tímto způsobem je možné podporovat např. oběti přírodních katastrof, lidí v nouzi, dětské domovy, zdravotně postižené, ale i údržbu památek či opravu „svého“ kostela.

9. Řekněte mi, prosím, poskytl(a) jste v posledních pěti letech peněžitý dar na veřejnou sbírku nebo dobročinné účely?

a)

ano	
ne	

b) Řekněte mi, prosím, na jakou?

10. Řekněte mi, prosím, poskytl(a) jste v posledních pěti letech některý z následujících nepeněžitých darů?

	ano	ne
a) šatstvo, obuv		
b) nábytek, technické vybavení, pomůcky		
c) knihy, hračky		
d) léky, toaletní potřeby		
e) krev, lidské orgány		
f) nemovitost, pronájem prostorů		
g) umělecké dílo, předměty do aukcí		
h) jiný nepeněžitý dar	jaký	

C. DOBROVOLNICTVÍ

Chtěla bych se vás zeptat na Váš názor na dobrovolnou práci vykonávanou v nějaké organizaci nebo pro nějakou organizaci bez nároku na mzdu. Tímto způsobem je možné pracovat např. pro svou obec nebo město, ve sdružení rodičů a přátel školy, nebo třeba v domově důchodců, v zařízeních pro zdravotně postižené, v útlucích pro bezdomovce, v církevních organizacích apod.

11) Požádal vás v loňském roce pracovník nebo člen nějaké organizace, abyste se zapojil(a) do dobrovolné práce v této organizaci?

1. ano	
2. ne	

12)

a) Zapojil(a) jste se někdy jako dobrovolník(ice) do práce pro nějakou organizaci?

1. ano	
2. ne	

b) Pokud jste odpověděl(a) ano, jak jste se dozvěděl(a) o možnosti vykonávat dobrovolnou práci? Bylo to prostřednictvím ...

	ano	ne
a) příbuzných a přátel		
b) dobrovolné organizace, které jste členem		
c) své práce nebo svých kolegů v práci		
d) informací v novinách nebo časopisech		
e) informací v televizi, rozhlase		
f) státních institucí		
g) propagačních materiálů (letáků, plakátů, brožurek ..)		
h) internetu		
i) osobního dopisu		
j) osobního oslovení členy organizace, která organizovala		

dobrovolnou práci		
k) jiných zdrojů		

c) Pokud jste odpověděl(a) ne, přečtu vám několik důvodů, které ovlivňují ochotu lidí dobrovolně pracovat. Řekněte mi, prosím, který vystihuje Váš názor.

a) pocit, že o vaši dobrovolnou práci ani nikdo nestojí	
b) nedůvěra k organizacím, které zaměstnávají dobrovolníky	
c) pocit, že nemáte co nabídnout	
d) nedostatek vhodných příležitostí dobrovolně pracovat	
e) špatná zkušenost s dobrovolnou prací	
f) nedostupnost informací o možnostech dobrovolně pracovat	
g) nedostatek času	

13. Jestliže jste se zatím do dobrovolnictví nezapojil(a), uvažoval(a) jste někdy o tom, že se zapojíte do dobrovolné práce?

1. ano	
2. ne	

14.

a) Byl(a) byste ochoten(na) vykonávat dobrovolnou práci, kdyby vás o to nějaká organizace požádala?

1. ano	
2. ne	
3. nevím	

b) Pokud jste odpověděl(a) ano, v jaké oblasti byste chtěl(a) vykonávat dobrovolnou práci?

a) Kultura a umění	
--------------------	--

b) Sport a rekreace	
c) Vzdělání a výzkum	
d) Zdraví	
e) Sociální služby	
f) Ekologie	
g) Rozvoj obce, komunity a bydlení	
h) Ochrana práv a obhajoba zájmů	
i) Organizování dobročinnosti	
j) Náboženství	
k) Mezinárodní aktivity	
l) Profesní organizace a odbory	
m) Politika	
n) Jiné	